

Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa

Zbiór pytań i odpowiedzi w zakresie
najczęściej pojawiających się błędów
w procesie obsługi wniosków o przyznanie
pomocy i o płatność
w ramach PROW 2007-2013

Warszawa, dnia 12 grudnia 2014 r.

Lp.	Pytanie wnioskodawcy/beneficjenta	Odpowiedź
Działanie: 111 Szkolenia zawodowe dla osób zatrudnionych w rolnictwie i leśnictwie		
1.	Jak prawidłowo dokonać rozeznania rynku na podstawie, którego szacowane są koszty w Zestawieniu rzeczowo – finansowym?	Poprzez rozeznanie rynku należy rozumieć porównanie cen u co najmniej trzech potencjalnych dostawców towarów lub usługodawców, o ile na rynku istnieje trzech potencjalnych dostawców. Rozeznanie rynku wymaga formy pisemnej a wnioskodawca jest zobowiązany do dołączenia do wniosku o przyznanie pomocy kopii dokumentów oznaczonych wg pozycji z Zestawienia rzeczowo – finansowego, których dotyczą. Mogą to być kopie ofert cenowych uzyskanych drogą pocztową, mailową lub wydruki ze stron internetowych. Rozeznania rynku należy dokonać dla wszystkich kosztów wyszczególnionych w ramach głównych kategorii Zestawienia rzeczowo – finansowego. Wyjątek stanowią jedynie umowy o prace, które wyłączone są z zasad rozeznania rynku.
2.	Czy rozeznanie runku musi być obligatoryjnie przeprowadzone u co najmniej trzech potencjalnych dostawców towarów lub usługodawców?	Co do zasady rozeznanie rynku musi być przeprowadzone u co najmniej trzech potencjalnych dostawców towarów lub usługodawców. Wyjątek stanowi sytuacja, gdy na rynku nie istnieje trzech potencjalnych dostawców. Wnioskodawca jest wówczas zobowiązany do przedstawienia wyjaśnienia takiej sytuacji w kolumnie nr 8 załącznika nr 8a lub 9a Opis zadań wymienionych w zestawianiu rzeczowo-finansowym operacji.
3.	Jakie informacje należy zawrzeć w kolumnie nr 8 załącznika nr 8a lub 9a Opis zadań wymienionych w zestawianiu rzeczowo-finansowym operacji w celu jej poprawnego wypełnienia?	W kolumnie nr 8 przedmiotowego załącznika obligatoryjnie powinny znaleźć się następujące informacje: <ol style="list-style-type: none"> 1. w przypadkach, jeżeli konieczne należy wpisać uzasadnienie zakresu (np. wypożyczenie kserokopiarki, gdyż wnioskodawca nie dysponuje takim sprzętem, a z przeprowadzonej kalkulacji (...) wynika, iż koszty powielania materiałów, kilkakrotnie przekraczają koszty wynajmu sprzętu), racjonalności i wysokości planowanych do poniesienia kosztów; 2. należy podać sposób kalkulacji kosztu; 3. należy podać metody rozeznania rynku, nazwy wykonawców (sprzedających), u których dokonano rozeznania rynku z podaniem proponowanych cen oraz uzasadnienie dokonanego wyboru cenowego. Z zasad rozeznania rynku wyłączone są umowy o pracę; 4. planowany tryb dokonania zakupu (po podpisaniu umowy) – należy określić czy zakup będzie dokonywany zgodnie z ustawą Pzp, czy zgodnie z zasadami ofertowania. <p>W przypadku wyłączeń przedmiotowych (dotyczy umów z zakresu prawa pracy, umów cywilnoprawnych, np. umowa zlecenia, umowa o dzieło, zawieranych z wykładowcami, rozliczanych w ramach wynagrodzenia kadry dydaktycznej, najmu pomieszczeń lub bazy dydaktyczno-lokalowej) należy wskazać odpowiednio.</p>
4.	Czy w Zestawieniu rzeczowo – finansowym wnioskodawca może uwzględnić koszty wykorzystania własnego sprzętu lub sal dydaktycznych?	W przypadku gdy wnioskodawca planuje wykorzystywanie w ramach realizacji operacji własnego sprzętu lub własnych sal dydaktycznych ma możliwość jedynie częściowej refundacji kosztów z tym związanych. Są to tzw. koszty eksploatacyjne/administracyjne (np. koszt zatrudnienia pracownika zajmującego się obsługą sali dydaktycznej czy koszt zużytej energii elektrycznej) wykazywane w ramach kosztów ogólnych. W przypadku uwzględnienia w Zestawieniu rzeczowo-finansowym ww. kosztów wnioskodawca jest zobowiązany do przedstawienia ich dokładnej kalkulacji w kolumnie nr 8 załącznika nr 8a lub 9a Opis zadań wymienionych w zestawianiu rzeczowo-finansowym operacji.
5.	Proszę o interpretację definicji „podwykonawstwa”, o którym mowa w § 5 ust. 1 pkt 9 umowy o przyznanie pomocy.	Wyrażone, w § 5 ust. 1 pkt 9 umowy o przyznanie pomocy postanowienie dotyczące niepowierzania całości lub części operacji podwykonawcy wynika z § 4 ust. 4 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 7 lipca 2009 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Szkolenia zawodowe dla osób zatrudnionych w rolnictwie i leśnictwie” objętego PROW na lata 2007-2013.

		<p>Za podwykonawstwo należy uznać powierzenie przez beneficjenta osobie trzeciej realizacji wszystkich bądź części szkoleń (całości procesu szkoleniowego mającego na celu przekazanie wiedzy lub podniesienie kwalifikacji wraz z usługami towarzyszącymi) dla wszystkich bądź części osób planowanych do przeszkolenia w ramach operacji, bądź jej etapu.</p> <p>Operacja polega np. na zorganizowaniu i przeprowadzeniu cyklu szkoleń dla określonych uczestników na określony temat, to zakaz powierzenia jej realizacji (lub jej części) podwykonawcom dotyczyłby działań stricte szkoleniowych (mających na celu przekazanie wiedzy lub podniesienie kwalifikacji), a nie czynności towarzyszących (takich jak np. zapewnienie wyżywienia).</p>
6.	Kto może być uczestnikiem szkolenia realizowanego w ramach działania 111?	<p>Uczestnikami szkoleń mogą być:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rolnik i domownik – według definicji przyjętej w ustawie o ubezpieczeniu społecznym rolników z dnia 20 grudnia 1990 r. (Dz. U. Nr 50, poz. 291, z późn. zm.), • osoba zatrudniona w rolnictwie – pod pojęciem, której rozumie się osobę zatrudnioną u osób fizycznych i prawnych prowadzących działalność rolniczą, lub w państwowych przedsiębiorstwach gospodarki leśnej. <p>Uczestnikami szkoleń mogą być również:</p> <ul style="list-style-type: none"> • małżonek rolnika (zgodnie z definicją określoną w ustawie o ubezpieczeniu społecznym rolników) lub • podmiot prowadzący dział specjalny produkcji rolnej, o którym mowa w załączniku do ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników lub • rolnik w rozumieniu art. 2 lit. a rozporządzenia Rady (WE) Nr 73/2009 z dnia 19 stycznia 2009 r., czyli producent rolny (osoba fizyczna, osoba prawna, jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, która posiada numer identyfikacyjny, nadany w trybie przepisów o krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności lub • podatnik podatku rolnego lub • podatnik podatku leśnego.
7.	Czy koszty związane z przeprowadzeniem postępowania o udzielenie zamówienia publicznego i postępowania w trybie zapytań ofertowych są kosztami kwalifikowalnymi?	Zgodnie z postanowieniem § 10 ust. 13 umowy o przyznanie pomocy dla ww. działania „Koszty związane z przeprowadzeniem postępowania są niekwalifikowalne”.
8.	Czy w trakcie realizacji operacji możliwa jest zmiana kadry dydaktycznej zatwierdzonej przez Fundację na etapie akceptacji wniosku o przyznanie pomocy?	<p>Akceptacja przez Fundację zmian w składzie zespołu wykładowców następuje w oparciu o wniosek beneficjenta przedłożony w terminie i formie wskazanej w § 7 ust. 1 umowy o przyznanie pomocy, tj. najpóźniej na 14 dni przed dniem przeprowadzenia szkolenia oraz na załączniku „Oświadczenie o kwalifikacjach i doświadczeniu kadry dydaktycznej”, stanowiącym załącznik nr 2 do wniosku o przyznanie pomocy. Pozwoli to na przeprowadzenie oceny dodawanych/zastępowanych wykładowców zgodnie z kryteriami oceny Wniosku o przyznanie pomocy.</p> <p>Fundacja Programów Pomocy dla Rolnictwa (FAPA), udzieli zgody na dodanie wykładowców prowadzących szkolenia, którzy jednocześnie będą posiadali:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wykształcenie nie niższe niż wykładowcy przedstawieni we wniosku o przyznanie pomocy; • doświadczenie w pełnieniu roli szkolącego w szkoleniu z zakresu podobnego do tematu szkolenia, nie mniejsze niż wykładowcy przedstawieni we wniosku o przyznanie pomocy <p>oraz</p> <ul style="list-style-type: none"> • punktacja przyznana za wykształcenie i doświadczenie kadry dydaktycznej nie uległa obniżeniu w stosunku do punktacji uzyskanej we Wniosku o przyznanie pomocy.

		<p>Fundacja Programów Pomocy dla Rolnictwa FAPA, udzieli zgody na zamianę wykładowców prowadzących szkolenia, którzy jednocześnie będą posiadali:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wykształcenie nie niższe niż osoba zastępowana; • doświadczenie w pełnieniu roli szkolącego w szkoleniu z zakresu podobnego do tematu szkolenia, nie mniejsze niż osoba zastępowana <p>oraz</p> <ul style="list-style-type: none"> • punktacja przyznana za wykształcenie i doświadczenie kadry dydaktycznej nie uległa obniżeniu w stosunku do punktacji uzyskanej we Wniosku o przyznanie pomocy. <p>Zgodnie z § 5 ust. 1 pkt. 17 umowy o przyznanie pomocy, na beneficjencie ciąży obowiązek zachowania warunków realizacji operacji określonych we Wniosku o przyznanie pomocy, do dnia złożenia wniosku o płatność ostateczną, w szczególności warunków dotyczących kwalifikacji i doświadczenia kadry dydaktycznej.</p>
9.	Gdzie znajdują się informacje odnoszące się do zbierania danych od uczestników szkoleń?	<p>Zakres danych wymaganych do zbierania od uczestników szkoleń określa wyłącznie załącznik nr 5 do Wniosku o płatność „Lista obecności uczestników szkolenia”.</p> <p>Dodatkowa dokumentacja potwierdzająca spełnianie kryteriów przez uczestnika szkolenia, nie jest wymagana i pozostaje w decyzji wnioskodawcy.</p>
10.	Czy w przypadku zatrudnienia pracownika w oparciu o umowę o pracę konieczne jest dołączenie do wniosku o płatność oprócz umów także zakresu obowiązków i opisu stanowiska pracy?	<p>W przypadku zatrudnienia personelu beneficjenta na podstawie stosunku pracy beneficjent zobowiązany jest dołączyć do wniosku o płatność tylko jeden z następujących dokumentów: umowę o pracę lub zakres czynności służbowych pracownika lub opis stanowiska pracy, z którego będą wynikać wszystkie zadania, które dana osoba będzie wykonywała w ramach operacji. Dodatkowo do wniosku o płatność należy dołączyć dokument będący podstawą wyliczenia kwot przyjętych do rozliczenia.</p>
11.	Kiedy powstaje obowiązek dołączenia do wniosku o płatność oświadczenia, iż zatrudnieni pracownicy wykonują zadania związane z realizacją operacji poza godzinami pracy lub w czasie wolnym od pracy?	<p>Obowiązek dołączenia do wniosku o płatność przedmiotowego oświadczenia istnieje wyłącznie w przypadku, gdy kosztem operacji jest wynagrodzenie pracownika etatowego beneficjenta na podstawie umowy cywilnoprawnej, tj. umowy o dzieło/umowy zlecenia (pracownik beneficjenta zostaje dodatkowo zatrudniony do realizacji operacji na podstawie umowy cywilnoprawnej).</p>
12.	Czy pracownik beneficjenta może być zatrudniony do realizowania zadań związanych z projektem na podstawie stosunku cywilnoprawnego?	<p>Zaangażowanie pracownika beneficjenta do operacji na podstawie umowy cywilnoprawnej jest możliwe wyłącznie w uzasadnionych przypadkach, w szczególności gdy charakter zadań powierzonych temu pracownikami na mocy umowy cywilnoprawnej wyklucza możliwość ich realizacji w ramach stosunku pracy. Dodatkowo łącznie spełnione muszą być następujące warunki:</p> <ul style="list-style-type: none"> • praca wykonywana na podstawie umowy cywilnoprawnej jest rodzajowo różna od pracy wykonywanej na podstawie stosunku pracy, chyba że przepisy pragmatyk służbowych stanowią odrębnie; • zakres zadań w ramach umowy cywilnoprawnej jest precyzyjnie określony; • zaangażowanie w ramach stosunku pracy pozwala na efektywne wykonywanie zadań w ramach umowy cywilnoprawnej; • osoba ta prowadzi ewidencję godzin pracy zaangażowanych w realizację zadań w ramach umowy cywilnoprawnej. <p>Pracownik beneficjenta może być zaangażowany w projekt na podstawie więcej niż jednej umowy cywilnoprawnej. Wówczas wydatki są kwalifikowalne jeśli spełnione zostaną następujące warunki:</p> <ul style="list-style-type: none"> • obciążenie wynikające z wykonywania wszystkich umów cywilnoprawnych nie wyklucza możliwości prawidłowej i efektywnej realizacji zadań w ramach realizacji;

		<ul style="list-style-type: none"> osoba ta prowadzi ewidencję godzin poświęconych na wszystkie zadania w ramach operacji, która może podlegać kontroli; rozliczenie umowy cywilnoprawnej następuje na podstawie protokołu odbioru wskazującego szczegółowy zakres wykonywania czynności oraz liczbę godzin dotyczących realizacji umowy. <p>Należy pamiętać, iż w przypadku rozliczania kosztów związanych z zatrudnieniem personelu beneficjenta w oparciu o umowę cywilnoprawną, do wniosku o płatność należy załączyć również <u>zakres obowiązków/opis stanowiska pracy trwającej umowy o pracę</u> z tym pracownikiem.</p>
13.	Czy koszty dojazdu uczestników szkolenia można rozliczać na podstawie faktycznie przejechanych kilometrów czy też wyłącznie na podstawie określonych przedziałów/ stawek (kilometrowych/ finansowych)?	<p>Beneficjent powinien rozliczać się z uczestnikami szkolenia na podstawie określonych przedziałów/stawek (kilometrowych/finansowych). W zależności od tego, z jakim przedziałem kilometrowym mamy do czynienia przysługuje odpowiednia kwota do zwrotu kosztów dojazdu uczestnikom na każdy dzień szkolenia. W przypadku, gdy odległość dzieląca miejsce zamieszkania od miejsca szkolenia wynosi więcej niż 50 km, stawka ustalana jest indywidualnie na podstawie faktycznie przejechanych kilometrów. Wysokość stawki kilometrowej określa rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju (Dz. U. z 2002 r. Nr 236 poz. 1990).</p> <p>Beneficjent może rozliczać się z uczestnikami szkolenia na podstawie faktycznie przejechanych kilometrów jeżeli ten sposób rozliczenia jest bardziej racjonalny od rozliczenia na podstawie określonych przedziałów/stawek.</p>
14.	Czy w przypadku rozliczania dojazdu uczestników szkoleń na podstawie określonych przedziałów/ stawek (kilometrowych/ finansowych) możliwe jest załączenie do wniosku o płatność dodatkowej kartki z wyliczeniem kwot do zwrotu za dojazd na szkolenie?	<p>Instrukcja wypełniania wniosku o płatność dopuszcza możliwość udokumentowania poniesionych kosztów innym dokumentem, jeżeli wymagają tego okoliczności. Potwierdzeniem otrzymania zwrotu kosztów dojazdu na szkolenie jest podpis uczestnika szkolenia na Liście obecności uczestników szkolenia – załącznik nr 5 do wniosku o płatność. Dokumentem potwierdzającym wydanie gotówki może być dokument KW (kasa wypłaci).</p>
15.	Czy odsetki bankowe uzyskane przez beneficjenta działania „Szkolenia zawodowe dla osób zatrudnionych w rolnictwie i leśnictwie” objętych PROW 2007-2013 od środków przekazanych tytułem wyprzedzającego finansowania podlegają zwrotowi?	<p>Odsetki bankowe naliczane od środków wyprzedzającego finansowania, o których mowa w ustawie z dnia 22.09.2006 r. o uruchamianiu środków pochodzących z budżetu UE przeznaczonych na finansowanie wspólnej polityki rolnej (Dz. U. z 2006 r. Nr 187 poz. 1381) w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, zgromadzone na rachunku bankowym beneficjenta stanowią jego dochód, nie będą podlegały zwrotowi, nie będą wykazywane we wnioskach o płatność, jak również nie będą pomniejszały kwot kolejnych płatności.</p>
16.	Czy kosztem kwalifikowalnym mogą być koszty amortyzacji rozliczanej w oparciu o tabelę amortyzacyjną?	<p>Odpisy amortyzacyjne mogą stanowić wydatek kwalifikowalny, jeżeli spełnione zostaną łącznie następujące warunki:</p> <ul style="list-style-type: none"> odpisy amortyzacyjne dotyczące majątku trwałego, który jest niezbędny do prawidłowej realizacji operacji i jest wykorzystany bezpośrednio do jej realizacji, zakup majątku trwałego nie był wcześniej finansowany ze środków dotacji wspólnotowej lub krajowej wykorzystanej na współfinansowanie operacji, wartość kwalifikowalnych odpisów amortyzacyjnych odnosi się wyłącznie do okresu realizacji danej operacji, wartość odpisów amortyzacyjnych została obliczona zgodnie z ustawą o rachunkowości z dnia 29 września 1994 r., w przypadku, gdy majątek trwały byłby wykorzystywany także w innych celach niż realizowana operacja, kwalifikowalna jest tylko ta część odpisu amortyzacyjnego, która odpowiada proporcji wykorzystania środków trwałych w ramach realizacji operacji,

		<ul style="list-style-type: none"> • beneficjent przechowuje sposób wyliczenia amortyzacji rozliczanej w ramach projektu wraz z dokumentacją księgową. Wyliczenia to powinno uwzględniać czas lub zakres wykorzystania sprzętu i wysokość odpisów amortyzacyjnych w danym miesiącu, • dokumentami potwierdzającymi wysokość odpisów amortyzacyjnych są tabele amortyzacyjne środków trwałych lub inne dokumenty wskazujące ich wysokość, • koszt amortyzacji jest kwalifikowalny, o ile przepisy odrębnej klasyfikacji budżetowej dopuszczają jej zaksięgowanie w danej jednostce jako wydatek, • beneficjent zobowiązany będzie na wezwanie FAPA do złożenia odpowiednich dokumentów.
17.	Czy kosztem kwalifikowalnym mogą być koszty transportu lotniczego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej?	Koszty transportu lotniczego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej są kosztem kwalifikowalnym o ile koszty dot. podróży transportem lotniczym są niższe lub równe kosztom podróży z wykorzystaniem alternatywnych środków transportu (samochód, PKP, PKS).
18.	Czy beneficjent realizujący kilka operacji w ramach działania 111 „Szkolenia zawodowe dla osób zatrudnionych w rolnictwie i leśnictwie” objętego PROW 2007-2013 musi występować z prośbą o Indywidualną interpretację podatkową uzyskaną w trybie art. 14b ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (t.j. Dz. U. 2012, poz. 749) do każdej operacji w ramach ww. działania?	Zgodnie z instrukcją wypełniania wniosku o płatność beneficjent ma obowiązek załączenia do pierwszego wniosku o płatność oryginału Indywidualnej interpretacji podatkowej uzyskanej w trybie art. 14b ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (Dz. U. z 2012, poz. 749).
19.	Czy kosztem kwalifikowalnym mogą być poniesione i udokumentowane inne koszty związane z podróżą służbową pracownika własnym środkiem transportu, w szczególności: opłaty parkingowe, opłaty za przejazdy autostradami płatnymi itp.?	Za koszt kwalifikowalny można uznać poniesione i udokumentowane inne koszty związane z podróżą służbową pracownika własnym środkiem transportu, m.in.: opłaty parkingowe, opłaty za przejazdy autostradami, jeżeli pracodawca zaakceptuje przedłożone inne wydatki a Fundacja nie zakwestionuje zasadności i celowości zleconych podróży służbowych i sposobu rozliczania należności.
20.	Czy oficjalny cennik beneficjenta może być załącznikiem do noty księgowej dokumentującej rozliczenie własnej bazy dydaktyczno-lokalowej, gastronomicznej, hotelowej, drukarskiej?	Tak, jednakże marża w cenniku beneficjenta nie może stanowić kosztu kwalifikowanego.
21.	Czy zamawiający może przeprowadzić postępowanie w trybie zamówienia z wolnej ręki, jeśli w dwóch poprzednio prowadzonych postępowaniach w trybie przetargu nieograniczonego dotyczących tego przedmiotu zamówienia, wszystkie złożone oferty były za drogie dla zamawiającego i unieważnił on oba przetargi?	W takim przypadku zamawiający nie ma prawa udzielić zamówienia z wolnej ręki. Na podstawie art. 67 ust 1 pkt 4 ustawy Pzp zamawiającemu przysługuje prawo do udzielenia zamówienia z wolnej ręki, jeśli w prowadzonych kolejno postępowaniach o udzielenie zamówienia, z których co najmniej jedno prowadzone było w trybie przetargu nieograniczonego albo przetargu ograniczonego, nie wpłynął żaden wniosek o dopuszczenie do udziału w postępowaniu, nie zostały złożone żadne oferty lub wszystkie oferty zostały odrzucone na podstawie art. 89 ust. 1 pkt 2 ustawy Pzp ze względu na ich niezgodność z opisem przedmiotu zamówienia, a pierwotne warunki zamówienia nie zostały w istotny sposób zmienione. Złożenie w postępowaniu ofert za drogie dla zamawiającego nie uprawnia do skorzystania z tego przepisu i udzielenia zamówienia w trybie z wolnej ręki.

22.	Czy planując przetarg nieograniczony na zakup materiałów biurowych można zaplanować zamówienie uzupełniające na podstawie art. 67 ust 1 pkt 7 ustawy Pzp?	Nie. Z tego przepisu można skorzystać, jeśli przedmiotem zamówienia są dostawy niestandardowe i gdzie zmiana dostawy powodowałaby konieczność nabywania rzeczy o innych parametrach technicznych, co powodowałoby niekompatybilność techniczną lub nieproporcjonalnie duże trudności techniczne w użytkowaniu i dozorze. Materiały biurowe są towarami powszechnymi, a zakup kolejnej partii towaru u innego dostawcy nie spowoduje trudności w funkcjonowaniu zamawiającego.
23.	Czy zamawiający może zatrudnić na umowę zlecenie swojego pracownika, do przeprowadzenia naboru uczestników szkoleń, bez przeprowadzania postępowania w trybie przewidzianym w ustawie Pzp?	Nie. Zatrudnienie pracownika na inną umowę, niż umowa z zakresu prawa pracy, wymaga stosowania przepisów ustawy Pzp. Bez znaczenia pozostaje fakt, czy ten pracownik jest już zatrudniony na umowę o pracę u zamawiającego, czy nie jest jego pracownikiem. W obu przypadkach konieczne jest przeprowadzenie postępowania w trybie przewidzianych w ustawie Pzp (z uwzględnieniem innych przepisów ustawy Pzp, np. art. 4 ust 8).
24.	Czy zasad ofertowania można nie stosować do umów cywilnoprawnych (np. umowa zlecenie, umowa o dzieło) zawieranych z wykładowcami rozliczanymi w ramach wynagrodzenia kadry dydaktycznej?	Na podstawie § 9 ust. 6 umowy o przyznanie pomocy, można nie przeprowadzać ofertowania na wyłonienie wykładowców rozliczanych w ramach wynagrodzenia kadry dydaktycznej. Podmioty ustawowo zobowiązane do stosowania przepisów ustawy Pzp, dla zamówień na wyłonienie wykładowców, których szacowana wartość przekracza 30.000 euro netto, stosują tryby przewidziane w ustawie Pzp.
25.	Czy w przypadku operacji wieloetapowej, jeśli każdy z etapów zawiera daną kategorię kosztów, konieczne jest przeprowadzenie jednego postępowania dla całej operacji, czy można przeprowadzić kilka postępowań na ten sam przedmiot zamówienia?	Zamawiający może przeprowadzić kilka postępowań na dany przedmiot zamówienia. Musi przy tym zachować zasady szacowania wartości zamówienia. Wartość zamówienia powinna być szacowana dla całej operacji łącznie, a nie dla poszczególnych etapów osobno.
26.	Jakie mogą być kryteria oceny ofert w zapytaniu ofertowym?	Kryteriami oceny ofert może być cena albo cena i inne kryteria odnoszące się do przedmiotu zamówienia, w szczególności jakość, funkcjonalność, parametry techniczne, zastosowanie najlepszych dostępnych technologii w zakresie oddziaływania na środowisko, koszty eksploatacji, serwis, wpływ sposobu wykonania zamówienia na rynek pracy w miejscu wykonywania zamówienia oraz termin wykonania zamówienia. Kryteria wyboru najkorzystniejszej oferty nie mogą stanowić elementów nieuczciwej konkurencji, tj. nie mogą dyskryminować potencjalnych ofert, nie mogą dotyczyć właściwości wykonawcy, a w szczególności jego wiarygodności ekonomicznej, technicznej lub finansowej. Kryteria oceny ofert nie mogą być: <ul style="list-style-type: none"> • „dotychczasowa współpraca”, • „renoma w branży”, • „dotychczasowe doświadczenia Wnioskodawcy”, • „zaufanie, co do terminowości wykonania zadania i rzetelności dostawcy”, itp.
27.	W jaki sposób mają być poświadczane kopie dokumentacji z przeprowadzonych postępowań?	Na każdej stronie dokumentacji należy umieścić klauzulę "za zgodność z oryginałem" wraz z parafą i pieczętką imienną osoby potwierdzającej lub z czytelnym podpisem osoby potwierdzającej. Do dokumentacji należy dołączyć upoważnienie do poświadczania za zgodność z oryginałem.
28.	Czy wraz z dokumentacją z udzielanych zamówień należy składać kopie korespondencji z wykonawcami, którzy złożyli oferty	Tak. Złożenie kopii korespondencji powstałej podczas przeprowadzania zamówienia jest niezbędne do oceny postępowania prowadzonej przez Fundację. Stanowi ona dopełnienie obrazu całego postępowania.

	w postępowaniu?	
29.	Czy konieczne jest składanie kopii dokumentu powołania komisji przetargowej?	Jeśli komisja przetargowa została powołana w postępowaniu, to dokument powołania komisji musi stanowić załącznik do protokołu wprowadzonego rozporządzeniem Prezesa RM z dnia 26 października 2010 r. w sprawie protokołu postępowania o udzielenie zamówienia publicznego. Kopię dokumentu należy złożyć w Fundacji wraz z pozostałymi dokumentami z postępowania.
30.	Czy postępowaniu prowadzonym w trybie zapytania ofertowego oferty mogą być składane przez wykonawców za pomocą faksu lub poczty elektronicznej?	Nie. Oferty muszą być podpisane, a więc oferenci mogą je składać osobiście, wysłać pocztą lub kurierem.
31.	Kiedy należy złożyć w Fundacji dokumentację z przeprowadzonego postępowania?	W przypadku postępowań o udzielenie zamówienia publicznego dokumentację należy złożyć: <ul style="list-style-type: none"> • niezwłocznie po zawarciu umowy o przyznanie pomocy, w przypadku postępowania o udzielenie zamówienia publicznego zakończonego przed dniem jej zawarcia; • niezwłocznie po dniu zakończenia postępowania o udzielenie zamówienia publicznego, w przypadku postępowania zakończonego po dniu zawarcia umowy o przyznanie pomocy. W przypadku postępowań o udzielenie zamówienia prowadzonego w trybie zapytania ofertowego dokumentację należy złożyć niezwłocznie po zakończeniu etapu, ale przed złożeniem wniosku o płatność.
32.	Jakie dokumenty należy złożyć z przeprowadzonego postępowania w trybie ofertowym?	Po zakończonym etapie realizacji operacji, ale przed złożeniem wniosku o płatność, beneficjent składa w Fundacji kopie postępowań prowadzonych w trybie zapytań ofertowych, których koszty dotyczą tego etapu. Dokumentacja ze wszystkich zapytań ofertowych powinna stanowić komplet i należy ją złożyć jednorazowo w Fundacji. Z każdego postępowania należy złożyć kopie wszystkich dokumentów, które powstały podczas przeprowadzania tego postępowania. Dokumentami tymi są w szczególności: <ul style="list-style-type: none"> • zapytania ofertowe wysłane do oferentów wraz z potwierdzeniem ich wysłania; • oferty wraz z potwierdzeniem ich wpływu; • protokół z postępowania ofertowego; • umowa w sprawie zamówienia; • korespondencja z uczestnikami postępowania. Dodatkowo należy dołączyć wykaz przeprowadzonych postępowań w trybie zapytań ofertowych w wersji papierowej i elektronicznej.
33.	Jak powinien postąpić zamawiający, jeśli w kilku postępowaniach prowadzonych w trybie zapytań ofertowych na ten sam przedmiot zamówienia, nie udało mu się wyłonić wykonawcy?	W sytuacji, gdy mimo prawidłowego przygotowania i przeprowadzenia dwukrotnie postępowania (zgodnie z § 9 ust. 4 pkt. 1 lub zgodnie z § 9 ust. 4 pkt. 1 i 2 umowy o przyznanie pomocy), beneficjent nie otrzyma żadnej oferty, złożone oferty będą za drogie lub nie będą spełniały wymogów zapytania ofertowego, może on, bez istotnej zmiany pierwotnych warunków zamówienia, nabyć towar lub usługę na rynku u dowolnego wykonawcy. Powody niewybrania oferty należy opisać w protokołach z postępowania i przedłożyć w Fundacji. W takim przypadku zasadę konkurencyjności uważa się za spełnioną
34.	Jak powinien postąpić zamawiający w sytuacji, gdy konieczne będzie rozwiązanie umowy z wykonawcą wybranym w postępowaniu ofertowym?	W przypadku, gdy konieczne będzie rozwiązanie umowy z oferentem wybranym w trybie zapytania ofertowego, beneficjent przeprowadza nowe postępowanie ofertowe na niezrealizowaną część pierwotnego zamówienia. W uzasadnionych przypadkach beneficjent dla zabezpieczenia płynności realizacji operacji może nabyć niezbędne towary lub usługi na rynku u dowolnego wykonawcy (w takim przypadku wraz z dokumentacją z przeprowadzonych postępowań składa w Fundacji pisemne wyjaśnienie), a na pozostałą część niezrealizowanej umowy ws. zamówienia przeprowadza nowe postępowanie w trybie zapytania ofertowego.

		Dokonywanie zakupów poza procedurą zapytań ofertowych wymaga uzasadnienia i ma na celu zabezpieczenie płynności realizacji operacji do czasu przeprowadzenia postępowania zgodnie z zasadami ofertowania określonymi w umowie o przyznanie pomocy.
Działanie: 125 Poprawianie i rozwijanie infrastruktury związanej z rozwojem i dostosowywaniem rolnictwa i leśnictwa		
1.	Czy koszty związane z wypłatą odszkodowania z tytułu przejęcia działki na rzecz Skarbu Państwa: Marszałka Województwa w drodze decyzji Starosty mogą być kwalifikowalne w pozycji zakup użytków gruntowych?	Koszty poniesione w związku z wypłatą odszkodowań z tytułu ograniczenia sposobu korzystania z nieruchomości zajętej trwale przez inwestycję mogą zostać zaliczone do kosztów kwalifikowanych od wejścia w życie rozporządzenia z dnia 30 czerwca 2014 roku zmieniającego rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania "Poprawianie i rozwijanie infrastruktury związanej z rozwojem i dostosowywaniem rolnictwa i leśnictwa przez gospodarowanie rolniczymi zasobami wodnymi" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (Dz.U.2014.905).
2.	W nawiązaniu do zapisów Instrukcji do wniosku o pomoc dla Działania 125 – pkt.VI ppkt.4a., beneficjent jest zobowiązany przedłożyć Oświadczenie, że w ciągu 21 dni od dnia zgłoszenia zakończenia robót, właściwy organ nie wniósł sprzeciwu. W związku z tym, że roboty są prowadzone na terenach działania poszczególnych Rejonowych Oddziałów, czy właściwe będzie, że w/w oświadczenia podpisują będą w imieniu beneficjenta Dyrektorzy Rejonowych Oddziałów?	Zgodnie z art. 20 ust 1. Ustawy z dnia 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (Dz.U. z 2007r. Nr 64, poz. 427 z późn. zm.) „Pomoc w ramach działania poprawianie i rozwijanie infrastruktury związanej z rozwojem i dostosowywaniem rolnictwa i leśnictwa przez: Gospodarowanie rolniczymi zasobami wodnymi jest przyznawana w drodze decyzji administracyjnej”. Z kolei z art. 21 ust 1 powyżej cytowanej ustawy wynika, iż „Z zastrzeżeniem zasad i warunków określonych w przepisach, o których mowa w art. 1 pkt 1, do postępowań w sprawach indywidualnych rozstrzyganych w drodze decyzji administracyjnej stosuje się przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego, chyba że przepisy ustawy stanowią inaczej”. Natomiast zgodnie z art. 32 ustawy z dnia 14 czerwca 1960r. Kodeks postępowania administracyjnego „Strona może działać przez pełnomocnika, chyba że charakter czynności wymaga jej osobistego działania.” Tym samym, Dyrektorzy Rejonowych Oddziałów mogą podejmować, przy uwzględnieniu zapisów prawa unijnego i krajowego, wszelkie czynności w zakresie udzielonego pełnomocnictwa.
3.	Czy do kosztów ogólnych można zaliczyć koszty podziałów geodezyjnych, sporządzenie aktów notarialnych, koszty odszkodowań za czasowe zajęcie terenu pod inwestycje i koszty odrolnienia, odlesienia i przedwczesnego wyrębu?	Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 25 czerwca 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Poprawianie i rozwijanie infrastruktury związanej z rozwojem i dostosowywaniem rolnictwa i leśnictwa przez gospodarowanie rolniczymi zasobami wodnymi” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 do kosztów ogólnych zalicza się m.in. koszty, które są bezpośrednio związane z realizowanym przedsięwzięciem i są niezbędne dla jego przygotowania lub realizacji. Rozporządzenie nie określa rodzaju tych kosztów ponieważ zamknięty katalog w sposób jednoznaczny wykluczałby możliwość zaliczenia do kosztów kwalifikowalnych nie wymienionych w rozporządzeniu elementów. W związku z powyższym koszty podziałów geodezyjnych, sporządzenie aktów notarialnych, koszty odszkodowań za czasowe zajęcie terenu pod inwestycje i koszty odrolnienia, odlesienia i przedwczesnego wyrębu można uznać za kwalifikowalne w przypadku, gdy są to koszty niezbędne do realizacji operacji. Koszty ogólne zalicza się do kosztów kwalifikowalnych w wysokości nie przekraczającej 10% pozostałych kosztów kwalifikowalnych.
4.	Czy w ramach kosztów kwalifikowalnych mogą zostać wykonane zapory przeciwrumowiskowe, kładki oraz mosty?	W zlewniach rzek cechujących się dużym ruchem rumowiska zapora przeciwrumowiskowa jest podstawową budowlą poprzeczną zapobiegającą erozji wodnej, w związku z tym koszty jej wykonania można uznać za kwalifikowalne, zgodnie z § 4 ust. 1 pkt 2) lit. h) rozporządzenia. W sytuacji, kiedy w ramach realizowanego projektu i prowadzonych tam prac na urządzeniach np. melioracji wodnych szczegółowych lub podstawowych lub prac związanych z kształtowaniem przekroju podłużnego i poprzecznego oraz układu poziomego koryta cieku naturalnego, wykraczających poza działania z utrzymaniem wód istnieje zawarta w dokumentacji technicznej potrzeba remontu, budowy mostu lub kładki, takie koszty można uznać za

		kwifikowalne.
Działanie: 133 Działania informacyjne i promocyjne		
1.	Kto może być beneficjentem działania 133?	Beneficjentem działania może być: grupa producentów oznaczająca organizację, mającą dowolną formę prawną, która łączy podmioty aktywnie uczestniczące w systemach jakości żywności w odniesieniu do określonych produktów lub sposobu produkcji Beneficjentem działania nie może być: organizacja branżowa i międzybranżowa reprezentująca jeden lub więcej sektorów (art. 23 ust. 1 rozporządzenia Komisji (WE) Nr 1974/2006).
2.	Ile wynosi dofinansowanie w ramach działania?	W ramach działania nie ma określonej wysokości kwoty pomocy. Beneficjenci mogą uzyskać refundację, która wyniesie 70% kosztów kwalifikowalnych, faktycznie poniesionych na realizację działań informacyjnych lub promocyjnych (operacji).
3.	Do jakich produktów można uzyskać dofinansowanie?	Dofinansowanie można uzyskać do realizacji działań informacyjnych lub promocyjnych, dotyczących produktów wytwarzanych w ramach unijnych lub krajowych systemów jakości w celu wprowadzenia ich na rynek. Lista systemów kwalifikujących się do pomocy w ramach działania: Systemy wspólnotowe: <ul style="list-style-type: none"> • System ochrony oznaczeń geograficznych, nazw pochodzenia oraz gwarantowanych tradycyjnych specjalności produktów rolnych i środków spożywczych w rozumieniu rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1151/2012, • produkty rolnictwa ekologicznego w rozumieniu rozporządzenia Rady (WE) Nr 834/2007. Systemy krajowe: <ul style="list-style-type: none"> • Integrowana produkcja roślin (IP) w rozumieniu ustawy z dnia 8 marca 2013 r. o środkach ochrony roślin (Dz. U. poz. 455), • system „Jakość Tradycja”, • system QMP.
4.	Co to są koszty kwalifikowane?	Koszty kwalifikowane są to koszty związane z realizacją operacji, które zostały określone w załączniku do rozporządzenia MRiRW z dnia 8 czerwca 2009 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania "Działania informacyjne i promocyjne" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (Dz. U. z 2012 r., poz. 1359) i obejmują: <ol style="list-style-type: none"> 1. reklamy w telewizji, radio, prasie lub innych mediach; 2. promocji w punktach sprzedaży; 3. przygotowania stoisk i materiałów reklamowych; 4. udziału w pokazach, wystawach i targach; 5. organizacji szkoleń i konferencji; 6. prowadzenia serwisu internetowego; 7. najmu powierzchni reklamowej; 8. publikacji broszur, ulotek, plakatów, zaproszeń i innych materiałów reklamowych; 9. wynagrodzenia dostawcy towarów lub usług, niezbędnych do realizacji operacji; 10. zakupu rzeczowych aktywów obrotowych; 11. najmu środków trwałych albo amortyzacji zakupionych środków trwałych, w przypadku gdy zakup jest bardziej

		<p>opłacalny lub najem jest niemożliwy;</p> <p>12. w przypadku realizacji operacji poza siedzibą grupy producentów:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podróży samolotem w klasie ekonomicznej, koleją lub innym publicznym środkiem transportu w I lub II klasie; • podróży samochodem, przy czym koszt podróży za 1 kilometr ustala się do wysokości stawki określonej w przepisach w sprawie warunków ustalania oraz sposobu dokonywania zwrotu kosztów używania do celów służbowych samochodów osobowych, motocykli i motorowerów niebędących własnością pracodawcy; • zakwaterowania – do wysokości 480 zł na dzień dla jednej osoby; • pobytu w miejscu realizacji operacji, w tym wyżywienia, przejazdów, połączeń telefonicznych – do wysokości: <ul style="list-style-type: none"> – diety nie wyższej niż określona zgodnie z przepisami w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju – jeżeli operacja jest realizowana poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, – 160 zł na dzień – jeżeli operacja jest realizowana na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, <p>13. podatku od towarów i usług (VAT), na zasadach określonych w art. 71 rozporządzenia Nr 1698/2005.</p> <p>Ważne: Koszty kwalifikowalne to koszty poniesione od dnia, w którym została zawarta umowa do dnia zakończenia realizacji operacji.</p>
5.	Czy kwota dofinansowania w ramach działania jest limitowana?	Kwota dofinansowania w ramach działania nie jest limitowana regionalnie ani rocznie.
6.	Kiedy kończy się nabór wniosków o przyznanie pomocy?	Składanie wniosków odbywa się w trybie ciągłym do wyczerpania kwoty dostępnych środków finansowych wynoszących 6 mln euro dostępnych w ramach działania 133 w ramach PROW 2007-2013. Operacja jest realizowana przez okres nie dłuższy niż dwa lata od dnia zawarcia umowy, jednak nie później niż do dnia 30 czerwca 2015 r. Pomoc przyznawana jest według kolejności złożenia wniosków o przyznanie pomocy. Dniem złożenia wniosku jest dzień wpływu do centrali ARR.
7.	Jak długo może być realizowana operacja w ramach działania?	Operacja czyli projekt może być realizowany nie więcej niż 24 miesiące. Realizacja poszczególnych działań musi zakończyć się najpóźniej do dnia 30 czerwca 2015 r.
8.	Jak długo trwa rozpatrywanie wniosków o przyznanie pomocy?	Wniosek o przyznanie pomocy rozpatruje się w terminie 60 dni od dnia jego złożenia.
Działanie: 313, 322, 323 Odnowa i rozwój wsi		
1.	Czy w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” objętego PROW 2007-2013, Gmina lub Gminny Ośrodek Kultury może wynająć salę świetlicy?	Zgodnie z § 22 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 14 lutego 2008 r., w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (tj. Dz. U. z 2013 r. poz. 501) w uzasadnionych przypadkach właściwy organ samorządu województwa może wyrazić zgodę, m.in. na zmianę przeznaczenia nabytych przez beneficjenta dóbr, wyremontowanych lub wybudowanych budynków lub budowli w całości lub w części, jeżeli nowy sposób ich wykorzystania nie naruszy celów i zakresu działania „Odnowa i rozwój wsi” objętego Programem PROW 2007-2013. W związku z powyższym przy zachowaniu takiej wykładni za dopuszczalne i nie naruszające § 22 rozporządzenia oraz § 5 ust.1 pkt 5 lit. b umowy o przyznanie pomocy należy uznać krótkoterwałe (odpłatne lub nieodpłatne) udostępnienie, wynajęcie, użyczenie itp. pomieszczeń budynku (obiektu), którego dotyczyła operacja, w szczególności, gdy jest to zgodne

		z celem operacji i jego zachowania przez okres 7 lat od dnia dokonania przez ARIMR płatności ostatecznej. Kryteria dostępu ujęte w Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 określają, iż pomoc finansowa może być przyznana, jeżeli projekt nie ma charakteru komercyjnego, w związku z tym realizacja projektu uzależniona jest od wysokości zaktualizowanej wartości netto przedsięwzięcia - wskaźnika NPV. Jeżeli NPV jest mniejszy niż 25% wartości całkowitych kosztów przedsięwzięcia, oznacza to, że przedsięwzięcie nie generuje „znacznego dochodu netto” i wówczas może być realizowane w ramach omawianego działania, gdzie w takiej sytuacji możliwe jest m. in. wynajęcie sali w wyremontowanym budynku.
2.	Czy w ramach działania Odnowa i rozwój wsi można wyremontować budynek, w którym znajduje się garaż OSP?	Kwalifikowalne mogą być tylko koszty remontu budynku w części dotyczącej pomieszczeń pełniących funkcje rekreacyjne, sportowe lub społeczno-kulturalne. Remont części budynku, w którym znajdują się garaże nie będzie stanowił kosztów kwalifikowalnych operacji.
3.	Jakie wymagania powinien spełniać dowód księgowy i czy podstawą wystawienia faktury powinien być protokół odbioru?	Przedstawiany wraz z wnioskiem o płatność dowód księgowy (a zatem również faktura) powinien spełniać warunki określone w ustawie z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2013 r. poz. 330). Kwestie związane z pracami budowlanymi reguluje ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz. U. z 2013 r. poz. 1409). Czynności odbiorowych dokonuje komisja powołana przez Zamawiającego (beneficjenta). Tryb i ustalone procedury czynności odbioru robót, z których sporządzany jest protokół, powinna regulować umowa zawarta między Zamawiającym i Wykonawcą. Informacje na ten temat zawarte są w Instrukcji wypełniania wniosku o płatność w ramach działania 313, 322, 323 „Odnowa i rozwój wsi”(…). Wobec powyższego, wydaje się zasadnym, iż podstawą wystawienia faktur VAT są protokoły odbioru podpisane przez umocowanych przedstawicieli Zamawiającego i Wykonawcy.
4.	Czy w ramach jednego wniosku o przyznanie pomocy możliwa jest realizacja dwóch inwestycji w odrębnych miejscowościach?	Operacja określona w jednym wniosku o przyznanie pomocy może być zlokalizowana w odrębnych miejscowościach, z tym że kwota pomocy dla jednej miejscowości nie może wynosić więcej niż 500 000 zł w okresie realizacji Programu.
5.	Czy w przypadku, gdy kwota zapłaconej faktury została pomniejszona o kary umowne, stanowi w całości kwotę kosztów kwalifikowalnych do refundacji?	W przypadku gdy kara umowna została przez beneficjenta potrącona z faktury wystawionej przez wykonawcę, kwota niezapłacona przez beneficjenta w ramach tej faktury <u>nie może zostać uznana za wydatek kwalifikowalny</u> . Do refundacji kwalifikuje się wyłącznie ta część kosztów, wykazanych w fakturze przedstawionej do rozliczenia, które zostały faktycznie opłacone przez beneficjenta po uprzednim potrąceniu kwoty kary umownej.
6.	Czy jedna miejscowość może uzyskać więcej niż 500 tys. zł pomocy na operacje z zakresu działania Odnowa i rozwój wsi?	Jedna miejscowość może uzyskać maksymalnie 500 tys. zł w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” Osi 3 w okresie realizacji PROW 2007-2013 oraz maksymalnie 500 tys. zł w ramach działania „Wdrażanie lokalnych strategii działania” na operacje odpowiadające warunkom przyznania pomocy w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” Osi 4 w okresie realizacji PROW 2007-2013, czyli 2 x 500 tys. zł.
7.	Czy w ramach działania PROW Odnowa i rozwój wsi jeden beneficjent może złożyć tylko jeden wniosek na jedną miejscowość? Czy istnieje możliwość złożenia przez beneficjenta kilku wniosków na jedną miejscowość, bądź kilku wniosków na różne miejscowości?	Nie ma obecnie ograniczenia co do ilości wniosków składanych przez jednego wnioskodawcę.
8.	Czy VAT stanowi koszt kwalifikowalny dla instytucji kultury oraz gminy?	Zgodnie z art. 71 ust. 3 lit. a, rozporządzenia Rady (WE) Nr 1698/2005 z dnia 20 września 2005 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW), (Dz. Urz. UE L 277 z 21.10.2005, str. 1, z późn. zm.), do wkładu z EFRROW nie kwalifikują się następujące koszty: (...) VAT, z wyjątkiem podatku VAT niepodlegającego zwrotowi, jeżeli jest rzeczywiście i ostatecznie ponoszony przez beneficjentów, o których mowa w art. 4 ust. 5 akapit pierwszy szóstej dyrektywy Rady z dnia 17 maja 1977 r. w sprawie harmonizacji ustawodawstw Państw

		Członkowskich w odniesieniu do podatków obrotowych - wspólny system podatku od wartości dodanej; ujednolicona podstawa wymiaru podatku. Odwołując się do ww. dyrektywy Rady, VAT jest niekwalifikowalny dla krajowych, regionalnych i lokalnych organów władzy publicznej i innych instytucji prawa publicznego.
9.	Czy kosztem kwalifikowalnym może być wykonanie tablic informacyjnych z opisem i charakterystyką obiektu?	Tak, pod warunkiem wykazania niezbędności takich kosztów.
10.	Czy do kosztów kwalifikowalnych zaliczyć można budowę kanalizacji deszczowej/burzowej w ramach działania "Odnowa i rozwój wsi" dla operacji polegającej na odnowieniu nawierzchni chodnika połączonej z odbudową odcinka systemu kanalizacji burzowej?	W ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” PROW 2007 – 2013, związanych z kształtowaniem obszarów o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców sprzyjających nawiązywaniu kontaktów społecznych, ze względu na ich położenie oraz cech funkcjonalno – przestrzennych, w szczególności poprzez odnawianie lub budowę placów parkingowych, chodników lub oświetlenia ulicznego, odbudowa lub budowa odcinka systemu kanalizacji burzowej może stanowić koszt kwalifikowalny.
11.	Czy załączone do wniosku kopie dokumentów mogą być potwierdzone przez pracownika (np. sekretarza, zastępcę wójta) urzędu gminy legitymującego się pieczęcią z up. Wójta Gminy?	Zgodnie z zapisem zawartym w instrukcji wypełniania wniosku o przyznanie pomocy w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” kopie dokumentów załączonych do wniosku potwierdza za zgodność z oryginałem podmiot, który wydał dokument, notariusz, upoważniony pracownik urzędu marszałkowskiego albo wojewódzkiej samorządowej jednostki organizacyjnej. Kopia może być poświadczona również przez pracownika LGD, za pośrednictwem, której wnioskodawca składa wniosek o przyznanie pomocy.
12.	Czy kosztem kwalifikowalnym w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” może być budowa sali gimnastycznej wraz z łącznikiem prowadzącym do obiektu zespołu szkół?	Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 14 lutego 2008r z późn. zm. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” kosztami kwalifikowanymi mogą być między innymi: koszty budowy, przebudowy lub remontu obiektów sportowych z wyłączeniem sal sportowych, przeznaczonych wyłącznie dla szkół lub przedszkoli. Warunkiem budowy przyszkolnej sali gimnastycznej jest udostępnienie obiektu wszystkim mieszkańcom. W związku z tym, budowa łącznika nie stanowi kosztu kwalifikowalnego w ramach ww. działania.
13.	Planowany termin zakończenia projektu przypada na grudzień 2014; kiedy możemy złożyć wniosek o płatność?	Zgodnie z zapisami § 7 ust. 1 pkt 1,2 umowy o przyznanie pomocy w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” beneficjent zobowiązuje się złożyć Wniosek o płatność w terminach określonych w §7 ust. 1 pkt 1,2, jednak nie wcześniej niż po weryfikacji postępowań o udzielenie zamówienia publicznego, których koszty wchodzą w zakres wniosku o płatność. Należy również pamiętać, że zgodnie z §3 ust. 2 pkt 3 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 14 lutego 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania "Odnowa i rozwój wsi" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (Dz. U. z 2013, poz. 501 z późn. zm.) zakończenie realizacji operacji i złożenie wniosku o płatność ostateczną, będącą refundacją kosztów kwalifikowalnych przyznawaną po zrealizowaniu całej operacji, nastąpi w terminie: nie później niż do dnia 30 czerwca 2015 r.
14.	Czy faktura za usługi budowlane może być wystawiona po złożeniu wniosku o płatność?	Składając wniosek o płatność beneficjent potwierdza wykonanie operacji lub jej części. Tak więc faktura za usługi budowlane powinna stanowić załącznik do wniosku o płatność i być wystawiona przed datą jego złożenia. Płatność za przedmiotową fakturę należy dokonać maksymalnie do II uzupełnień wniosku o płatność.
15.	Czy w przypadku odstępstw nieistotnych w projekcie budowlanym należy załączyć kosztorys różnicowy?	Zgodnie z instrukcją wypełniania wniosku o płatność Kosztorys różnicowy załączany jest do wniosku o płatność w przypadku, gdy wystąpiły: <ul style="list-style-type: none"> • różnice pomiędzy projektem budowlanym a stanem faktycznym na dzień sporządzenia kosztorysu różnicowego, • istotne odstępstwa, o których mowa w art. 36 a ustawy prawo budowlane. Ze względu na tiret 1, kosztorys różnicowy należy dostarczać zawsze, gdy są różnice pomiędzy projektem budowlanym

		a stanem faktycznym
16.	Jak należy szacować wartość zamówienia na pełnienie nadzoru autorskiego nad realizacją projektu architektoniczno-budowlanego?	<p>Sprawowanie nadzoru autorskiego w świetle przepisów art. 7 ust. 1, art. 10 ust. 1, art. 29 ust. 1 oraz zasady przejrzystości powinno być uwzględnione w postępowaniu przetargowym albo w konkursie dotyczącym zlecenia wykonania dokumentacji projektowej.</p> <p>Zamówienie publiczne na sprawowanie nadzoru autorskiego nie może zostać udzielone w trybie zamówienia z wolnej ręki na podstawie art. 67 ust. 1 pkt 1 lit. b ustawy PZP, albowiem ochrona praw wyłącznych projektanta ma charakter wtórny w stosunku do wcześniej udzielonego zamówienia na prace projektowe.</p> <p>W przypadku, gdy zamawiający nie uwzględnił w postępowaniu albo konkursie na dokumentację projektową sprawowania nadzoru autorskiego może rozważyć zastosowanie trybu przetargowego do wyboru wykonawcy świadczącego usługę nadzoru inwestorskiego.</p> <p>Opracowanie dotyczące interpretacji przesłanek szacowania wartości usługi na pełnienie nadzoru autorskiego nad realizacją projektu architektoniczno-budowlanego dostępne jest na stronie internetowej w dziale opinie prawne Urzędu Zamówień Publicznych.</p>
17.	Czy istnieje obowiązek stosowania ustawy Prawo zamówień publicznych przez fundacje oraz stowarzyszenia?	<p>W obowiązującym stanie prawnym podmioty prowadzące działalność w formie fundacji bądź stowarzyszeń mogą być zobowiązane do stosowania ustawy Pzp w okolicznościach wskazanych w art. 3 ust. 1 pkt 3 oraz art. 3 ust. 1 pkt 5 ustawy Pzp. Finansowanie zamówienia, o którym mowa w art. 3 ust. 1 pkt 3 lit. a ustawy Pzp, należy utożsamiać z przekazywaniem danej instytucji środków finansowych przeznaczonych na jej ogólne funkcjonowanie, co powoduje powstanie stosunku bliskiej zależności lub podporządkowania beneficjenta tych środków podmiotom publicznym lub państwu. Nie mamy do czynienia z finansowaniem w rozumieniu ww. przepisu, gdy środki publiczne przekazywane są w celu sfinansowania lub współfinansowania konkretnych projektów beneficjenta w ramach umów o wykonywanie zadań publicznych lub też własnych, pozostających jednak w sferze interesu ekonomicznego podmiotów publicznych.</p> <p>Opracowanie dotyczące interpretacji przesłanek stosowania ustawy Prawo zamówień publicznych przez fundacje oraz stowarzyszenia, dostępne jest na stronie internetowej w dziale opinie prawne Urzędu Zamówień Publicznych.</p>
18.	Kiedy można przeprowadzić postępowanie o udzielenie zamówienia w trybie negocjacji z ogłoszeniem, dialogu konkurencyjnego, negocjacji bez ogłoszenia, zamówienia z wolnej ręki i zapytania o cenę?	<p>W odniesieniu do trybów udzielania zamówień ustawa, w ślad za dyrektywami, jako podstawowe tryby wymienia przetarg nieograniczony i przetarg ograniczony. Skorzystanie z możliwości przeprowadzenia postępowania w innym trybie ustawowym, tj. w trybie dialogu konkurencyjnego, negocjacji z ogłoszeniem, negocjacji bez ogłoszenia, zamówienia z wolnej ręki, zapytania o cenę czy też licytacji elektronicznej zostało ograniczone i uzależnione od wystąpienia konkretnych przesłanek określonych w ustawie. Ze względu na fakt, że skorzystanie z ww. trybów jest wyjątkiem od ogólnej zasady stosowania trybów podstawowych, przesłanki ich zastosowania należy interpretować ściśle, a każdy podmiot, który się na nie powołuje musi być w stanie je udowodnić. Tym samym, to na zamawiającym spoczywa obowiązek każdorazowego udowodnienia spełnienia przesłanek uprawniających do stosowania trybów innych niż podstawowe.</p> <p>Wytyczne dotyczące interpretacji przesłanek pozwalających na przeprowadzenie postępowania o udzielenie zamówienia w trybie negocjacji z ogłoszeniem, dialogu konkurencyjnego, negocjacji bez ogłoszenia, zamówienia z wolnej ręki i zapytania o cenę zostały określone przez Komitet Rady Ministrów na posiedzeniu w dniu 18 listopada 2010 r. który przyjął opracowane przez Urząd Zamówień Publicznych w oparciu o orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (wcześniej Europejski Trybunał Sprawiedliwości) i sądów polskich. Opracowanie dostępne na stronie internetowej w dziale opinie prawne Urzędu Zamówień Publicznych.</p>
19.	Czy można wydłużyć czas na przesłanie wyjaśnień/uzupełnień do wniosku w ramach	<p>Właściwy organ samorządu województwa, na uzasadnioną prośbę beneficjenta może wyrazić zgodę na przedłużenie terminu wykonania przez beneficjenta określonych czynności w toku postępowania w sprawie wypłaty środków finansowych, jednak</p>

	działania „Odnowa i rozwój wsi”?	nie dłużej niż o 3 miesiące
20.	Czy beneficjent może wydzierżawić budynki znajdujące się na terenie parku objętego dofinansowaniem?	Tak. W związku z faktem, że budynki zlokalizowane w parku nie były przedmiotem dofinansowania (dofinansowanie obejmowało sam park). Zobowiązania określone w Programie i rozporządzeniu oraz postanowienia umowy dotyczą tylko przedmiotu dofinansowania.
21.	W jaki sposób Ochotnicza Straż Pożarna prowadząc Książkę Skarbnika ma wywiązać się z obowiązku prowadzenia odrębnej ewidencji księgowej dla projektu?	Ochotnicze straże pożarne (OSP) funkcjonujące jako stowarzyszenia na podstawie Prawa o stowarzyszeniach (Dz. U. z 2001 r. Nr 79, poz. 855 z późn. zm.) posiadają osobowość prawną, zatem zobowiązane są do stosowania przepisów ustawy o rachunkowości, a tym samym do prowadzenia ksiąg rachunkowych. Przy czym jeśli jednostki te nie wykonują działalności gospodarczej (a tylko działalność statutową), księgi rachunkowe mogą prowadzić w sposób uproszczony, w oparciu o przepisy rozporządzenia Ministra Finansów w sprawie szczególnych zasad rachunkowości dla niektórych jednostek niebędących spółkami handlowymi, nieprowadzących działalności gospodarczej. (Dz. U. z 2001 r. Nr 137, poz. 1539). Zatem OSP nie może prowadzić odrębnej ewidencji księgowej w oparciu o Książkę Skarbnika.
22.	Co powinno być podstawą opracowania kosztorysu różnicowego, skoro podstawą rozliczenia inwestycji było wynagrodzenie ryczałtowe?	W przypadku szczególnego typu wynagrodzenia jakim jest wynagrodzenie ryczałtowe, załącznik nr 1 do instrukcji wypełniania wniosku o płatność precyzuje, iż rozliczenie robót budowlanych powinno odbywać się na podstawie bazy cenowej wykorzystanej w kosztorysie inwestorskim lub ofertowym jeżeli był sporządzony. Możliwe jest użycie bazy cenowej z kosztorysu ofertowego w przypadku jeśli takowy był załącznikiem do oferty wykonawcy przedstawionej w postępowaniu przetargowym. Rozliczenie operacji przez urząd marszałkowski (robót budowlanych po kontroli) w przypadku konieczności dokonania korekty dokonuje się na podstawie bazy cenowej z kosztorysu inwestorskiego.
23.	Z jakich zakresów może realizować operacje osoba prawna lub jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, działającej na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” objętego PROW 2007-2014?	Osoba prawna lub jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, działającej na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” objętego PROW 2007-2014 może realizować operacje w ramach następujących zakresów: <ul style="list-style-type: none"> kształtowanie obszarów o szczególnym znaczeniu dla zaspokajania potrzeb mieszkańców, sprzyjających nawiązywaniu kontaktów społecznych, ze względu na ich położenie oraz cechy funkcjonalno-przestrzenne, w szczególności poprzez odnawianie lub budowę placów parkingowych, chodników lub oświetlenia ulicznego, odnawiania elewacji zewnętrznych i dachów w budynkach architektury sakralnej wpisanych do rejestru zabytków lub objętych wojewódzką ewidencją zabytków i odnawiania cmentarzy wpisanych do rejestru zabytków.
24.	Z jakich środków może być współfinansowana operacja w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” objętego PROW 2007-2014?	W ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” objętego PROW 2007-2014, operacja może być współfinansowana wyłącznie z następujących środków publicznych: <ul style="list-style-type: none"> z krajowych środków publicznych będących w dyspozycji ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego w ramach Programu Promesa Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, z krajowych środków publicznych będących w dyspozycji ministra właściwego do spraw kultury fizycznej i sportu i ministra właściwego do spraw turystyki, z Funduszu Kościelnego, ze środków własnych jednostek samorządu terytorialnego, zgodnie z przepisami o finansach publicznych.
25.	Ile wynosi okres zachowania celu operacji w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” objętego PROW 2007-2014 r.?	Okres zachowania celu w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” objętego PROW 2007-2014 wynosi 7 lat od dnia przyznania pomocy.

26.	Czy o dofinansowanie budowy remizy będzie mogła ubiegać się Ochotnicza Straż Pożarna, która posiada status organizacji pożytku publicznego, a do celów działalności zalicza między innymi wspomaganie rozwoju społeczności lokalnych?	Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” objętego PROW 2007-2013 pomoc przyznaje się w formie refundacji części kosztów, związanych z realizacją operacji w tym: budowy, przebudowy, remontu lub wyposażenia budynków pełniących funkcje rekreacyjne, sportowe i społeczno-kulturalne, w tym świetlic i domów kultury, z wyłączeniem szkół, przedszkoli, żłobków. W związku z tym kwalifikowalne mogą być tylko koszty budowy remizy strażackiej w części dotyczącej pomieszczeń pełniących funkcje wymienione powyżej. Pomieszczenia wymienione w opisanym przypadku nie spełniają tego warunku, dlatego też nie mogą być współfinansowane ze środków pochodzących z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich.
27.	Czy możliwa jest realizacja inwestycji polegających na budowie chodników przez organizacje pozarządowe o statusie organizacji pożytku publicznego przy drogach np. powiatowych, wojewódzkich, jeśli nie są właścicielami terenu, na którym chcą zrealizować inwestycję?	W działaniu „Odnowa i rozwój wsi” nie będą finansowane operacje polegające na przebudowie i remoncie dróg, jak również budowie chodników przy drogach, w tym powiatowych jak i wojewódzkich. Wyjątek stanowią inwestycje związane z kształtowaniem obszarów o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, sprzyjających nawiązywaniu kontaktów społecznych ze względu na ich położenie oraz cechy funkcjonalno-przestrzenne, w szczególności poprzez odnawianie lub budowę placów, parkingów, chodników lub oświetlenia ulicznego. W przypadku, gdy wnioskodawca zamierza realizować operację na nieruchomości niebędącej jego własnością musi posiadać prawo do dysponowania daną nieruchomością przez okres 7 lat od dnia dokonania ostatniej płatności.
28.	Czy w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” koszty kwalifikowalne obejmują koszty związane z zakupem maszyn i urządzeń służących utrzymaniu zrealizowanej inwestycji?	Zakup sprzętu, materiałów i usług służących utrzymaniu zrealizowanej inwestycji może zostać zaliczony do kosztów kwalifikowanych operacji z wyjątkiem zakupu sprzętu przeznaczonego do konserwacji istniejących urządzeń.
29.	Co należy rozumieć przez termin elewacja? Termin ten pojawia się w § 4 pkt. 12 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” objętego PROW 2007-2013.	Przepisy prawa krajowego nie zawierają legalnej definicji elewacji. W związku z tym, obowiązuje definicja zawarta w Słowniku Języka Polskiego, zgodnie z którą elewacja stanowi zewnętrzną powierzchnię ściany budynku ze wszystkimi znajdującymi się na niej elementami. Dlatego też, operacja polegająca na odnawianiu elewacji zewnętrznej zabytkowych obiektów sakralnych obejmuje także znajdujące się na niej elementy, takie jak na przykład: drzwi, zegar, okna. Analogiczna sytuacja dotyczy dachu. Zakres pomocy nie obejmuje natomiast wymiany pojedynczych elementów zdobniczych. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, do kosztów kwalifikowalnych zalicza się odnawianie elewacji zewnętrznych i dachów w zabytkowych budynkach architektury sakralnej wpisanych do rejestru zabytków lub objętych wojewódzką ewidencją zabytków.
30.	Czy gminy i instytucje kultury dla których założycielem są jednostki samorządu terytorialnego traktowane są jako jeden wnioskodawca (tj. złożenie wniosku przez gminę wyklucza złożenie wniosku przez instytucje kultury w tym samym naborze)?	Zgodnie z PROW 2007-2013 o pomoc w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” mogą ubiegać się: gmina, instytucja kultury, dla której organizatorem jest jednostka samorządu terytorialnego, kościół lub inny związek wyznaniowy, organizacja pozarządowa o statusie organizacji pożytku publicznego w rozumieniu ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. Nr 96, poz. 873 z późn. zm.), której cele statutowe są zbieżne z celami działania. Oznacza to, że każdy z wymienionych może złożyć wniosek o przyznanie pomocy.
31.	Czy istnieją przeciwwskazania, aby Plan Odnowy Miejscowości był planem odnowy sołectwa, w skład którego wchodzi kilka miejscowości?	W przypadku sołectw obejmujących kilka miejscowości Plan Odnowy Miejscowości może obejmować wszystkie miejscowości w ramach sołectwa.

32.	Czy istnieją przeciwwskazania opcjonalnego nazewnictwa planu odnowy miejscowości, tj. plan rozwoju miejscowości; opis planowanych zadań do realizacji; plan odnowy sołectwa?	Zgodnie z rozporządzeniem, załącznikiem do wniosku o przyznanie pomocy w ramach ww. działania będzie Plan Odnowy Miejscowości. Nie ma uzasadnienia dla stosowania innej nazwy, niż określona w rozporządzeniu.
33.	Jaki dokument miałby potwierdzać posiadanie wkładu własnego przy projektach w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi”, których beneficjentem są: organizacje pozarządowe oraz kościoły i związki wyznaniowe?	Dokumenty potwierdzające posiadanie wkładu własnego przez wnioskodawców zostały określone we wniosku o przyznanie pomocy.
34.	Co należy rozumieć pn. miejscowość? Czy definicja odnosi się do definicji Głównego Urzędu Statystycznego, zgodnie z którą miejscowościami są: miasto, osiedle, wieś, osada, kolonia, przysiółek i ich części?	Definicja miejscowości określona została w ustawie z dnia 9 sierpnia 2003 r. o urzędowych nazwach miejscowości i obiektach fizjograficznych (Dz. U. z 2003 r. Nr 166 poz. 1612).
35.	Czy dopuszczalna jest realizacja projektów partnerskich, dla których wnioskodawcą będzie organizacja pozarządowa, partnerem zapewniającym wkład własny będzie gmina? Należy wziąć pod uwagę stowarzyszenia działające przy gminach?	Do rozporządzenia wprowadzony został przepis, zgodnie z którym pomoc jest przyznawana na operacje niefinansowaną z pomocy udzielonej z innych środków publicznych przyznanych w związku z realizacją tej operacji, z wyłączeniem przypadku współfinansowania: z krajowych środków publicznych będących w dyspozycji ministra właściwego do spraw kultury i dziedzictwa narodowego w ramach Programu Operacyjnego Promesa Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, z Funduszu Kościelnego, ze środków własnych jednostek samorządu terytorialnego.
36.	Czy w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” gmina może ubiegać się o dofinansowanie budowy „Szlaku turystycznego”?	Zgodnie z Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 - 2013 w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” pomocy finansowej udziela się podmiotom z tytułu inwestycji m.in. w zakresie budowy, remontu lub przebudowy infrastruktury związanej z rozwojem funkcji turystycznych, sportowych lub społeczno-kulturalnych. Poza tym, rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013 stanowi, iż do kosztów kwalifikowalnych zalicza się koszty budowy, przebudowy, remontu lub wyposażenia obiektów sportowych, ścieżek rowerowych, szlaków pieszych, placów zabaw, miejsc rekreacji, służących do użytku publicznego oraz koszty budowy, przebudowy lub remontu małej infrastruktury turystycznej (§ 5 ust. 1. pkt. 2 i 6).
37.	Czy kościół lub inny związek wyznaniowy może realizować operację polegającą na utworzeniu ośrodka edukacyjno-kulturalnego?	Kościół lub inny związek wyznaniowy nie może wystąpić z wnioskiem o przyznanie pomocy na operację polegającą na utworzeniu ośrodka edukacyjno – kulturalnego. Kościoły i inne związki wyznaniowe mogą realizować operacje związane z odnawianiem elewacji zewnętrznych i dachów w budynkach architektury sakralnej wpisanych do rejestru zabytków lub objętych wojewódzką ewidencją zabytków i cmentarzy wpisanych do rejestru zabytków. Mogą również realizować operacje związane z kształtowaniem obszarów o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, sprzyjających nawiązywaniu kontaktów społecznych, ze względu na ich położenie oraz cechy funkcjonalno-przestrzenne, w szczególności poprzez odnawianie lub budowę placów parkingowych, chodników lub oświetlenia ulicznego.
38.	Czy w ramach modernizacji i remontu domu kultury kosztem kwalifikowalnym może być zakup przenośnej sceny?	Do kosztów kwalifikowalnych zalicza się koszty: „budowy, przebudowy, remontu lub wyposażenia budynków pełniących funkcje rekreacyjne, sportowe i społeczno – kulturalne, w tym świetlic i domów kultury”. W związku z tym, zakup przenośnej sceny do Domu Kultury, może stanowić koszt kwalifikowalny.

39.	W jakiej formie Organizacja Pożytku Publicznego winna zapewnić wymagany wkład środków publicznych w wysokości co najmniej 25 % kosztów kwalifikowanych projektu, pochodzących ze środków własnych beneficjenta?	Dokumentami potwierdzającymi posiadanie wkładu własnego mogą być np. promesy lub umowy udzielenia kredytu bądź pożyczki na opłacenie realizacji projektu (w przypadku kredytów komercyjnych lub pożyczek z gmin/powiatów), umowy z darczyńcami itp.
40.	W jaki sposób należy zapewnić pozostałe 75% na dofinansowanie kosztów operacji przez OPP i Instytucję Kultury, dla której organizatorem jest jednostka samorządu terytorialnego?	W przypadku OPP źródłem finansowania mogą być środki własne OPP, pożyczka z gminy, inne pożyczki i kredyty udzielone na sfinansowanie operacji. W przypadku Instytucji Kultury, dla której organizatorem jest jednostka samorządu terytorialnego środki na sfinansowanie operacji powinny być zawarte w planie budżetowym jednostki kultury, a źródłem ich pochodzenia jest budżet jednostki samorządu terytorialnego. Źródła finansowania operacji zostały określone we wniosku o przyznanie pomocy w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi”, którego projekt dostępny jest na stronie MRiRW.
41.	Czy wystarczającym dokumentem, potwierdzającym posiadanie wkładu własnego przez organizacje pozarządowe i kościoły, będzie tylko wyciąg z rachunku bankowego?	W projekcie wniosku o przyznanie pomocy w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” PROW 2007-2013 oraz w instrukcji jego wypełniania zamieszczonych na stronie internetowej MRiRW określone zostało jakie dokumenty potwierdzają posiadanie wkładu własnego wnioskodawcy. W części V wniosku o przyznanie pomocy - Informacja o załącznikach, wymienione zostały m.in.: promesa udzielenia kredytu, pożyczki lub wyciągi z rachunku bankowego albo inne dokumenty potwierdzające zdolność sfinansowania operacji (np. umowy dotacji) – kopia.
42.	Proszę o podanie katalogu kosztów kwalifikowalnych związanych z pracami remontowo – budowlanymi dotyczącymi cmentarzy wpisanych do rejestru zabytków.	W przypadku cmentarzy wpis do rejestru zabytków jest wpisem obszarowym, w związku z tym kwalifikowalne mogą być koszty związane z odnawianiem obszaru cmentarza takie jak porządkowanie układu komunikacyjnego, rewaloryzacja założeń zieleni, remont ogrodzenia.
43.	Czy samorządowa instytucja kultury, której siedziba znajduje się w miejscowości powyżej 5000 mieszkańców, może być beneficjentem, jeżeli w imieniu gminy zarządza świetlicami wiejskimi?	Samorządowa instytucja kultury z siedzibą w miejscowości powyżej 5000 mieszkańców może być beneficjentem działania „Odnowa i rozwój wsi”, o ile spełnia warunki dotyczące miejsca realizacji operacji określone w PROW 2007-2013 oraz rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 14 lutego 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013.
44.	Gdzie można ubiegać się o numer identyfikacyjny producenta – czy chodzi tu o kod identyfikacyjny gminy, do kogo należy wystąpić o takie zaświadczenie?	Zgodnie z instrukcją wypełniania Wniosku o przyznanie pomocy w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” PROW 2007 – 2013 „jeżeli wnioskodawca nie posiada nadanego numeru identyfikacji producenta należy wypełnić i złożyć odpowiedni wniosek we właściwym terytorialnym Biurze ARiMR Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa”.
45.	Czy wyciąg z rejestru gruntów może być dokumentem potwierdzającym tytuł prawny do nieruchomości na której realizowana będzie operacja- w przypadku placów zabaw i świetlic (ich remontu)?	Zgodnie z instrukcją wypełniania Wniosku o przyznanie pomocy w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” PROW 2007 – 2013. „Dokumentem potwierdzającym tytuł prawny do nieruchomości, której dotyczy operacja może być: - odpis z ksiąg wieczystych wystawiony nie wcześniej niż 3 miesiące przed złożeniem wniosku lub - odpis aktu notarialnego wraz z kopią Wniosku o wpis do księgi wieczystej. Kopia wniosku powinna zawierać czytelne potwierdzenie jego złożenia w sądzie lub - prawomocne orzeczenie sądu wraz z kopią Wniosku o wpis do księgi wieczystej. Kopia wniosku powinna zawierać czytelne potwierdzenie jego złożenia sądzie lub - ostateczna decyzja administracyjna wraz z kopią Wniosku o wpis do księgi wieczystej. Kopia Wniosku powinna zawierać czytelne potwierdzenie jego złożenia w sądzie, lub- umowa dzierżawy lub inna umowa potwierdzająca posiadanie zależne, zawarta na okres co najmniej 7 lat licząc od dnia dokonania przez ARiMR Płatniczą ostatniej płatności w ramach operacji- inne dokumenty potwierdzające tytuł prawny. W przypadku decyzji administracyjnej wydanej przed dniem 01.01.2000 r. wnioskodawca dołącza oświadczenie, że stan prawny nieruchomości

		ustalony decyzją, nie uległ zmianie.
46.	Czy w ramach 3 osi PROW możliwe będzie finansowanie przedszkola wiejskiego?	Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 14 lutego 2008 roku w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” objętego PROW na lata 2007 – 2013, § 4.1. „Pomoc jest przyznawana w formie refundacji części, związanych z realizacją operacji, kosztów: 1) Budowy, przebudowy, remontu lub wyposażenia budynków pełniących funkcje rekreacyjne, sportowe i społeczno – kulturowe, w tym świetlic i domów kultury, z wyłączeniem szkół, przedszkoli i żłobków. ”
47.	Czy Gmina jako beneficjent może ubiegać się o dofinansowanie na inwestycję w oparciu o dokumentację sporządzoną na rzecz innego podmiotu czy należy przedstawić decyzję zamienną o pozwoleniu na budowę?	Jednym z załączników do wniosku o przyznanie pomocy w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” jest pozwolenie na budowę, w sytuacji gdy wymaga tego inwestycja. W opisanym przypadku załącznikiem do wniosku o przyznanie pomocy może być pozwolenie na budowę sporządzone na inny podmiot, niż ubiegający się o wsparcie w ramach przedmiotowego działania, pod warunkiem, że właściwy organ wyda decyzję o przeniesieniu pozwolenia na budowę na rzecz wnioskodawcy działania „Odnowa i rozwój wsi”, zgodnie z art. 40 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (Dz. U. Nr 207, poz. 2016 ze zm.). Jednocześnie uprzejmie informuję, iż pozostałe załączniki do wniosku o przyznanie pomocy w ramach przedmiotowego działania powinny w sposób niebudzący wątpliwości wskazywać podmiot ubiegający się o wsparcie w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi”.
48.	Czy podczas składania wniosku o płatność gmina może dołączyć faktury wystawione na Urząd Gminy?	Beneficjentem działania „Odnowa i rozwój wsi” jest Gmina i dlatego na Gminę powinna być wystawiona faktura a dane na fakturze dołączonej do wniosku o płatność muszą być zgodne z danymi beneficjenta we wniosku
49.	Czy zakup używanego sprzętu i towarów np. wyposażenie świetlicy w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” będzie kosztem kwalifikowalnym?	Zgodnie z art. 55 ust. 1 lit b) rozporządzenia Komisji (WE) Nr 1974/2006 z dnia 15 grudnia 2006 r. ustanawiającego szczegółowe zasady stosowania rozporządzenia Rady (WE) Nr 1698/2005 z dnia 20 września 2005 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez EFRROW: W przypadku inwestycji, kwalifikujące wydatki ograniczają się do: b) kosztów zakupu oraz leasingu nowych maszyn, urządzeń i wyposażenia, w tym oprogramowania komputerowego, do wartości rynkowej majątku. Z przepisu wynika, że zakup używanego sprzętu takiego jak np. meble, sprzęt sportowy, nie będzie kosztem kwalifikowalnym w ramach ww. działania.
50.	Jaki jest termin ważności kosztorysu inwestorskiego stanowiącego załącznik do wniosku o przyznanie pomocy w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013?	Termin ważności kosztorysu określony został w Ustawie z dnia 29 stycznia 2004 r., Prawo zamówień publicznych. Zgodnie z art. 35 ust. 1. Ustalenia wartości zamówienia dokonuje się nie wcześniej niż 3 miesiące przed dniem wszczęcia postępowania o udzielenie zamówienia, jeżeli przedmiotem zamówienia są dostawy lub usługi, oraz nie wcześniej niż 6 miesięcy przed dniem wszczęcia postępowania o udzielenie zamówienia, jeżeli przedmiotem zamówienia są roboty budowlane. W przypadku, gdy kosztorys jest starszy niż określony w przepisie wymaga aktualizacji.
Działanie: 321 Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej		
1.	Czy na dzień składania wniosku o przyznanie pomocy gmina musi mieć wprowadzone zadanie inwestycyjne w budżet, czy może je wprowadzić w momencie ogłoszenia listy rankingowej i informacji o przyznaniu dofinansowania?	Informuję, iż uchwała budżetowa nie jest załącznikiem do wniosku o przyznanie pomocy w ramach działania 321” Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej”. Gospodarka finansowa gminy odbywa się zgodnie z ustawą o finansach publicznych, a kontrolę nad gospodarką finansową j.s.t sprawuje regionalna izba obrachunkowa.
2.	Czy Gmina może zrezygnować bez konsekwencji z pozytywnie rozpatrzonego wniosku?	Beneficjent w dowolnym momencie po złożeniu wniosku może złożyć pisemną deklarację o wycofaniu wniosku w całości lub w części. W przypadku, gdy beneficjent został poinformowany o nieprawidłowościach w dokumentach lub o zamiarze przeprowadzenia kontroli na miejscu, w wyniku której następnie wykryto nieprawidłowości, wycofanie nie jest dozwolone

		w odniesieniu do części, których te nieprawidłowości dotyczą.
3.	Czy w ramach działania „Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej” możliwa jest realizacja inwestycji polegającej na budowie oświetlenia ulicznego lampami solarnymi?	Jeden z zakresów wsparcia w wymienionym działaniu obejmuje operacje polegające na wytwarzaniu lub dystrybucji energii ze źródeł odnawialnych. W związku z tym, w ramach działania „Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej” można realizować inwestycję polegającą na budowie oświetlenia ulicznego lampami solarnymi.
4.	Czy istnieje możliwość włączenia do zestawienia rzeczowo-finansowego stanowiącego załącznik do umowy zmiany zakresu rzeczowego operacji polegającej na jego rozszerzeniu?	Jeżeli zakres przedmiotowej operacji został określony w zestawieniu rzeczowo – finansowym, który stanowi integralną część umowy o przyznanie pomocy wówczas nie można rozszerzać zakresu rzeczowego, nawet wówczas gdy beneficjent zrealizował operację wydatkując kwotę mniejszą niż kwota przyznanej pomocy
5.	Czy można dokonać zmiany lokalizacji operacji (operacja dotycząca budowy przydomowych oczyszczalni ścieków) po podpisaniu umowy o przyznanie pomocy w ramach działania Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej?	Istnieje możliwość zmiany lokalizacji operacji. W takim przypadku beneficjent musi uzasadnić prośbę i dostarczyć dokumenty potwierdzające, że operacja jest zgodna z obowiązującym prawem.
6.	Czy na realizację nadzoru inwestorskiego możemy zatrudnić w Gminie osobę na umowę o pracę z zakresem czynności tylko i wyłącznie dla realizacji tej umowy?	Zgodnie z § 5. 1. rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 1 kwietnia 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania „Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 - 2013 (Dz. z 2013 r. poz. 1419), do kosztów kwalifikowalnych, o których mowa w § 4 ust. 1 pkt 9, tj. kosztów ogólnych, które są bezpośrednio związane z przygotowaniem i realizacją operacji zalicza się koszty sprawowania nadzoru inwestorskiego lub autorskiego i związane z kierowaniem robotami budowlanymi. W związku z powyższym koszt na realizację nadzoru inwestorskiego jest kosztem kwalifikowalnym. Jednakże zgodnie ze stanowiskiem Instytucji Zarządzającej PROW na lata 2007-2013, wynagrodzenie pracowników urzędu gminy, przygotowujących bądź nadzorujących realizację projektu, nie jest kosztem kwalifikowalnym i nie podlega refundacji w ramach realizowanego działania.
7.	Kiedy kończy się okres kwalifikowalności wniosku o płatność złożonego w terminie wynikającym z umowy przyznania pomocy?	Zgodnie z § 3 ust. 2 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 1 kwietnia 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania „Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 - 2013 (Dz. z 2013 r. poz. 1419) zakończenie realizacji operacji i złożenie wniosku o płatność nie może przekroczyć terminu 30 czerwca 2015 r. Koszty uznaje się za kwalifikowane, jeżeli zostały poniesione do dnia złożenia wniosku o płatność.
8.	W zakresie gospodarki wodno – kanalizacyjnej najczęściej pojawiającym się pytaniem jest możliwość przekazania urządzeń wodno – kanalizacyjnych innemu podmiotowi, który nie jest beneficjentem działania.	Zgodnie z § 22 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 1 kwietnia 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznania pomocy oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania „Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej” objętego PROW 2007-2013 (Dz. U. z 2013 r., poz. 173) w uzasadnionych przypadkach samorząd województwa może wyrazić zgodę na przeniesienie przez beneficjenta własności lub posiadania nabytych dóbr objętych operacją, jeżeli przeniesienie to nastąpi na rzecz: <ul style="list-style-type: none"> • jego jednostki organizacyjnej lub jednostki, która spełnia warunki przyznania i wypłaty pomocy; • spółki, w której udziały lub akcje mają wyłącznie gminy; • związku międzygminnego – które przejmą zobowiązania dotychczasowego beneficjenta. W związku z powyższym Samorząd Województwa nie może wyrazić zgody na przekazanie urządzeń wodno–kanalizacyjnych innemu podmiotowi, który nie jest beneficjentem działania.

9.	Czy załącznikiem do wniosku może być pozwolenie bez klauzuli ostateczności?	Wnioskodawca jest zobowiązany do przedłożenia najpóźniej w ramach II uzupełnień decyzji o pozwoleniu na budowę z klauzulą ostateczności (ostatecznej).
10.	Czy Przedsiębiorstwo Komunalne może zrealizować projekt objęty dofinansowaniem samodzielnie bez konieczności organizacji przetargu?	Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 1 kwietnia 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznania pomocy oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania „Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej” objętego PROW 2007-2013 (Dz. U. z 2013 r., poz. 173) koszty uznaje się za kwalifikowalne, jeżeli dostawy, roboty budowlane i usługi, związane z realizacją operacji, zostały nabyte w trybie przepisów o zamówieniach publicznych. W opisanym przypadku nie zostanie poniesiony wydatek z tytułu wykonania robót budowlanych i dlatego nie będzie uznany za koszt kwalifikowalny w ramach operacji, która jest dofinansowana w ramach PROW 2007-2013. Należy zaznaczyć, że otwarta pozostaje kwestia nabytych materiałów budowlanych i montażowych, które mogą podlegać refundacji wg załączanych do wniosku faktur.
11.	Co to oznacza, że dla danego projektu zobowiązani jesteśmy prowadzić wyodrębnioną ewidencję księgową?	Oznacza, to, że wszystkie faktury, rachunki lub inne dokumenty o równoważnej wartości dowodowej na odwrocie powinny posiadać zapis świadczący o tym, że dla danego projektu prowadzona jest wyodrębniona ewidencja księgową. Odrębną ewidencję księgową dla beneficjentów zobligowanych do prowadzenia ksiąg rachunkowych można zaprowadzić poprzez wprowadzenie dodatkowych kont syntetycznych lub analitycznych lub wprowadzenie odpowiedniego kodu księgowego dla wszystkich transakcji związanych tylko z daną operacją. Ponadto wypełniając wniosek o płatność należy także pamiętać, aby dane dotyczące wyodrębnionej księgowości uwzględnić w odpowiedniej kolumnie (nr księgowy lub ewidencyjny) Wykazu faktur lub dokumentów o równoważnej wartości dowodowej. W przypadku, gdy zdarzenie powodujące poniesienie kosztów kwalifikowalnych nie zostało uwzględnione w oddzielnym systemie rachunkowości albo do jego identyfikacji nie wykorzystano odpowiedniego kodu rachunkowego, koszty te podlegają refundacji pomniejszonej o 10%.
12.	Kto może być beneficjentem działania „Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej” objętego PROW 2007-2014 w zakresie operacji dotyczącej budowy, przebudowy, remontu lub wyposażenia targowiska stałego?	Beneficjentem działania „Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej” objętego PROW na lata 2007-2014 w zakresie operacji dotyczącej budowy, przebudowy, remontu lub wyposażenia targowiska stałego może być: <ul style="list-style-type: none"> • gmina, • związek międzygminny.
13.	Czy w ramach działania „Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej” objętego PROW 2007-2014, wniosek o przyznanie pomocy może być zmieniany przez wnioskodawcę?	Złożony wniosek o przyznanie pomocy w ramach działania „Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej” objętego PROW 2007-2013 może być zmieniany przez wnioskodawcę w dwóch przypadkach: <ul style="list-style-type: none"> • w wyniku wezwań przez samorząd województwa do usunięcia nieprawidłowości lub braków we wniosku o przyznanie pomocy • za zgodą właściwego organu samorządu województwa, na prośbę wnioskodawcy, złożoną w terminie 14 dni od dnia doręczenia wezwania do usunięcia nieprawidłowości lub braków we wniosku o przyznanie pomocy.
14.	Ile wniosków o przyznanie pomocy można złożyć w ramach ogłoszonego naboru wniosków w ramach działania „Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej” objętego PROW 2007-2013?	W ramach ogłoszonego naboru wniosków o przyznanie pomocy każdy z wnioskodawców może złożyć jeden wniosek o przyznanie pomocy.
15.	Z jakich środków może być współfinansowana operacja w ramach działania „Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej” objętego PROW 2007-2014, operacja może być współfinansowana wyłącznie ze środków publicznych?	W ramach działania „Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej” objętego PROW 2007-2014, operacja może być współfinansowana wyłącznie ze środków publicznych:

	dla gospodarki i ludności wiejskiej” objętego PROW 2007-2013?	<ul style="list-style-type: none"> • Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej lub wojewódzkiego funduszu ochrony środowiska i gospodarki wodnej, • ze środków własnych jednostek samorządu terytorialnego, zgodnie z przepisami o finansach publicznych.
16.	Czy w ramach działania „Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej” w jednym projekcie mogą być łączone elementy gospodarki wodnej i ściekowej, czy należy to wyodrębnić w dwa projekty?	Operacje realizowane w ramach „Podstawowych usług dla ludności i gospodarki wiejskiej” mogą polegać na inwestycji obejmującej zarówno zakres gospodarki wodnej jak i ściekowej.
17.	Czy projekt budowy kanalizacji sanitarnej realizowany częściowo na terenie położonym poza granicami administracyjnymi miasta, a częściowo na terenie miasta o liczbie mieszkańców większej jak 5 tys. może być realizowany w ramach PROW 2007-2013?	W przypadku projektu budowy kanalizacji sanitarnej realizowanego częściowo na terenie położonym poza granicami administracyjnymi miasta, a częściowo na terenie miasta o liczbie mieszkańców większej jak 5 tys. można uznać te, które dotyczą obszaru poza granicami miasta liczącego powyżej 5 tys. mieszkańców.
18.	Co to są przyłącza wodociągowe i czy można zaliczyć koszt ich budowy do kosztów kwalifikowalnych?	W przepisach prawa krajowego przyłączem wodociągowym nazywamy odcinek przewodu łączącego sieć wodociągową z wewnętrzną instalacją wodociągową w nieruchomości odbiorcy usług wraz z zaworem za wodomierzem głównym (ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (DZ. U. 2006 Nr 123 poz. 858). W ramach działania „Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, budowa przyłączy nie może być kosztem kwalifikowalnym.
19.	Czy wnioskodawca może ubiegać się o umorzenie pożyczki z WFOŚiGW, która wykraczałaby poza jego 25% wkład własny?	Beneficjent może ubiegać się o umorzenie pożyczki z WFOŚiGW. Jednak należy pamiętać, że ten sam zakres operacji nie może być finansowany z więcej niż jednego źródła. Podczas rozliczania operacji SW każdorazowo weryfikuje czy nie wystąpiło podwójne finansowanie i dokonuje ewentualnej korekty kosztów kwalifikowalnych
20.	Czy w ramach operacji możliwe jest ogłoszenie więcej niż jednego postępowania o udzielenie zamówienia publicznego czy istnieje konieczność ujęcia całego zakresu operacji w ramach jednego przetargu?	Koszty kwalifikowalne muszą zostać poniesione zgodnie z przepisami dot. zamówień publicznych, zatem nie ma przeciwwskazań ogłoszenia więcej niż jednego postępowania o udzielenie zamówienia publicznego w ramach realizacji danej operacji. Beneficjent powinien mieć jedynie na uwadze zakaz podziału przedmiotu zamówienia w celu uniknięcia stosowania ustawy (Pzp).
21.	Czy każdy dokument dot. postępowania o udzielenie zamówienia publicznego musi być odrębnie potwierdzony za zgodność z oryginałem?	Istnieje możliwość potwierdzania za zgodność z oryginałem dokumentów na pierwszej stronie wskazując ilość wszystkich stron oraz dokonując ich numeracji.
22.	Czy należy potwierdzać za zgodność z oryginałem dokumenty złożone w postępowaniu w formie kopii potwierdzonych za zgodność z oryginałem?	Tak należy stwierdzić zgodność z oryginałem wszystkich kopii dokumentów przekazywanych samorządowi województwa celem weryfikacji.
23.	Kto poza kierownikiem zamawiającego może stwierdzić zgodność z oryginałem dokumentów z postępowania przetargowego?	Osoba, która zostanie do tego pisemnie upoważniona przez kierownika zamawiającego (upoważnienie należy przekazać wraz z dokumentacją przetargową).
24.	Jakie dokumenty z postępowania o udzielenie zamówienia publicznego należy przekazać do weryfikacji?	Katalog dokumentów, które należy przekazać określa § 6 umowy o przyznanie pomocy.

25.	Jaki jest dopuszczalny termin rozpoczęcia realizacji operacji w ramach działania „Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej”?	Zgodnie z przepisami zawartymi w § 4 ust. 2 koszty uznaje się za koszty kwalifikowalne, jeżeli zostały poniesione po dniu złożenia wniosku o przyznanie pomocy, a w przypadku kosztów stanowiących koszty ogólne, nie wcześniej niż od dnia 1 stycznia 2007 r.
Działanie: 413 Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju		
1.	Czy można zawiesić działalność gospodarczą w trakcie realizacji małego projektu?	Zgodnie z § 3 ust.3 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 8 lipca 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” objętego PROW na lata 2007-2013 (Dz. U. z 2013 r. poz. 1163) „pomoc jest przyznawana podmiotowi, o którym mowa w § 2 pkt 1 (osoba fizyczna), jeżeli mały projekt jest związany z prowadzoną przez niego działalnością gospodarczą albo z działalnością gospodarczą, którą ten pomiot planuje podjąć, chyba że będzie realizowany wyłącznie w zakresie określonym w załączniku nr 1 do rozporządzenia w pkt 2 lit. a lub pkt 5 lit. c”. Z przytoczonego wyżej przepisu wynika, że do otrzymania pomocy na operację w zakresie opisanym w pkt 5 lit. c załącznika do rozporządzenia nie jest wymagane prowadzenie działalności gospodarczej. Planowanie jej prowadzenia lub prowadzenie jest natomiast wymagane w przypadku operacji w zakresie opisanym w pkt 1 lit. b. Oznacza to, że organizacja szkoleń opisanych w tym zakresie winna być realizowana w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą. Jednakże w treści rozporządzenia nie nałożono na Beneficjentów obowiązku nieprzerwanego prowadzenia działalności gospodarczej w ramach której prowadzone będą szkolenia. Należy zatem przyjąć, że powinna być ona prowadzona w takich ramach czasowych, aby umożliwiło to osiągnięcie i zachowanie przez 5 lat celu operacji od dnia przyznania pomocy. W konsekwencji w przypadku ustalenia, że sezonowe (związane ze zmianą pór roku – organizacja szkoleń garncarskich raczej nie jest uzależniona od pogody) lub okresowe zawieszenie działalności gospodarczej nie ma istotnego wpływu na realizację operacji, należy zatem uznać, że obowiązek wynikający z § 5 ust.1 pkt 1 umowy o przyznanie pomocy zostanie wykonany.
2.	Czy beneficjentem środków unijnych w PROW-ie może być parafia rzymsko-katolicka, reprezentowana przez proboszcza?	O pomoc może ubiegać się osoba prawna albo jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, którym ustawy przyznają zdolność prawną, jeżeli posiadają siedzibę na obszarze objętym LSR lub prowadzą działalność na tym obszarze, z wyłączeniem województwa oraz wojewódzkich samorządowych jednostek organizacyjnych. Organem prawnym parafii są: proboszcz lub administrator parafii i to oni mogą złożyć wniosek.
3.	Czy w ramach małych projektów możliwy jest zakup klatek do transportu gołębi? Taka klatka jest montowana do przyczepy samochodowej.	Aby koszt operacji mógł zostać uznany za kwalifikowany musi być uzasadniony zakresem realizacji małego projektu, niezbędny do osiągnięcia jego celu oraz racjonalny. Katalog kosztów został określony w §4 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 8 lipca 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” objętego PROW na lata 2007-2013 (Dz. U. z 2013 r. poz. 1163). Zalicza się do nich m.in. zakup materiałów lub przedmiotów oraz zakup sprzętu, narzędzi, urządzeń lub maszyn, z wyłączeniem środków transportu napędzanych mechanicznie. Powyższe należy ustalić analizując opis operacji, opis zadań oraz ewentualne inne dokumenty załączone do wniosku o przyznanie pomocy.
4.	Czy OSP, która korzystała już jeden raz (w 2010 r.) z dofinansowania w zakresie małych projektów w kwocie do 25 tys. zł, na remont dachu świetlicy, a w chwili obecnej chciałaby ponownie skorzystać z możliwości dofinansowania również do 25 tys. zł, na remont łazienki i zakup wyposażenia (krzesła, stoły, zastawa – talerze, nowoczesna kuchnia	W zaistniałej sytuacji podczas weryfikacji wniosku dotyczącego drugiej operacji inwestycyjnej realizowanej w świetlicy wiejskiej będzie brane pod uwagę w szczególności: <ul style="list-style-type: none"> • Czy planowane koszty całkowite dla całej operacji wynoszą co najmniej 4,5 tyś. złotych, lecz nie więcej niż 100 000 zł; • Czy sumarycznie wnioskowana kwota pomocy wniosku zrealizowanego oraz wniosku rozpatrywanego nie przekracza maksymalnej kwoty pomocy dla beneficjenta dla małych projektów - 50 000 zł. Należy pamiętać, iż mały projekt powinien stanowić zamkniętą całość, a nie część większej inwestycji sztucznie wyodrębnionej w celu uzyskania wyższej kwoty pomocy. Wszystkie koszty wykazane we wniosku o przyznanie pomocy

	<p>i chłodziarka) może zakwalifikować powyższe zakupy do dofinansowania ze środków PROW w ramach małego projektu?</p>	<p>powinny być uzasadnione zakresem realizacji małego projektu, niezbędne do osiągnięcia jego celu oraz racjonalne. Ponadto w odniesieniu do zakresów wsparcia, które obejmują remont połączony z modernizacją należy pamiętać, iż inwestycja musi nosić znamiona modernizacji, a proste inwestycje odtworzeniowe nie są kwalifikującymi się wydatkami w ramach małych projektów.</p>
5.	<p>Czy w przypadku przerwania realizacji projektu beneficjent zwraca wnioskowaną kwotę pomocy czy wnioskowaną kwotę powiększoną o odsetki?</p>	<p>W przypadku stwierdzenia niezgodności realizacji operacji z programem, ustawą, rozporządzeniem, umową lub przepisami odrębnymi, w tym m.in. odstąpienia przez beneficjenta od realizacji operacji, nie zachowania celu operacji przez okres 5 lat od dnia przyznania pomocy lub zaistnienia innych okoliczności skutkujących rozwiązaniem umowy beneficjent zobowiązany jest do zwrotu nienależnie pobranej kwoty pomocy.</p> <p>Zgodnie z art. 3 rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) Nr 937/2012 z dn. 12.10.2012 r. zmieniającego rozporządzenia (WE) Nr 1122/2009 oraz (UE) Nr 65/2011 w odniesieniu do metody naliczania odpowiednich odsetek od nienależnych płatności do odzyskania od beneficjentów, odsetki nalicza się za okres między upływem terminu 14 dni od daty odbioru pisma w sprawie zwrotu nienależnie pobranych środków publicznych, wyznaczającego termin zwrotu płatności, a dokonanym zwrotem. W przypadku, gdy beneficjent w wyznaczonym terminie 14 dni dokonał zwrotu nienależnie pobranych środków publicznych odsetki nie są naliczane. Całkowity brak zwrotu nienależnie wypłaconych środków podlega procesowi windykacji.</p>
6.	<p>Czy chodniki realizowane w ramach działania „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” objętego PROW 2007 – 2013 dla operacji, które odpowiadają warunkom przyznania pomocy w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi”, mogą znajdować się w pasie drogowym?</p>	<p>Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 14 lutego 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” objętego PROW 2007-2013 (Dz. U. z 2008 r. Nr 38, poz. 220, z późn. zm.) przewiduje możliwość przyznania pomocy na operacje związane z kształtowaniem obszarów o szczególnym znaczeniu dla zaspokajania potrzeb mieszkańców, sprzyjających nawiązywaniu kontaktów społecznych, ze względu na ich położenie oraz cechy funkcjonalno-przestrzenne, w szczególności poprzez <u>odnawianie lub budowę</u> placów parkingowych, <u>chodników</u> lub oświetlenia ulicznego. Jednakże zgodnie z interpretacją Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 31 sierpnia 2012 r. oraz 4 października 2012 r. należy mieć na względzie, iż w/w przepis odnosi się wyłącznie do obszaru inwestycji wyróżniającego się w przestrzeni danej miejscowości-stanowiącego przestrzeń szczególną, „centrum miejscowości”.</p>
7.	<p>Gmina posiada projekt i prawomocną decyzję pozwolenia na budowę drogi wraz z budową chodnika. W ramach przedmiotowego konkursu złożyłaby wniosek na budowę chodnika zaś drogę wybudowałaby z własnych środków w kolejnych latach. Czy na etapie wniosku o płatność decyzja na użytkowanie częściowe zostanie uznana za dokument wystarczający do rozliczenia inwestycji?</p>	<p>Beneficjent jest zobowiązany dołączyć do wniosku o płatność decyzję ostateczną o pozwoleniu na użytkowanie obiektu budowlanego, jeżeli właściwy organ nałożył taki obowiązek w wydanym pozwoleniu na budowę lub nałożył taki obowiązek innymi decyzjami. Dokument ten powinien być dołączony do tego wniosku o płatność, w ramach którego występują zadania, które zostały zakończone oraz dla których z odrębnych przepisów wynika obowiązek uzyskania pozwolenia na użytkowanie obiektu budowlanego. Uzyskanie pozwolenia na użytkowanie (częściowe pozwolenie) jest także wymagane w przypadku, gdy przystąpienie do użytkowania obiektu budowlanego lub jego części ma nastąpić przed wykonaniem wszystkich robót budowlanych.</p>
8.	<p>Czy realizując zadanie z zakresu „Odnowa i rozwoju wsi” za pośrednictwem osi 4 Leader możliwe jest uzyskanie dofinansowania dla miejscowości, która wykorzystała już limit 500 tys. zł w ramach osi 3 – Działanie „Odnowa i rozwój wsi”?</p>	<p>Tak, możliwe jest uzyskanie dofinansowania na operację z zakresu „Odnowy i rozwoju wsi” za pośrednictwem Osia IV Leader w przypadku, gdy realizacja operacji będzie miała miejsce na obszarze objętym lokalną strategią rozwoju (LSR) oraz będzie zgodna z jej celami i przyjętymi kryteriami wyboru operacji. O wyborze operacji decyduje Lokalna Grupa Działania (LGD) wybrana do realizacji LSR. Limit środków dla beneficjentów Działania „Odnowa i rozwój wsi” objętego PROW na lata 2007 – 2013 nie podlega sumowaniu z limitem środków przewidzianym w ramach realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju wdrażanej przez Lokalne Grupy Działania. Tym samym beneficjenci, którzy będą korzystał z środków przeznaczonych dla Lokalnych Grup Działania będą mieli możliwość ubiegania się o dodatkowe 500 tys. zł w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi”.</p>

9.	Czy osoba fizyczna, nie prowadząca działalności gospodarczej i nie zameldowana na obszarze LGD, a jedynie mieszkająca na obszarze LGD, może być beneficjentem?	Zgodnie z § 2 pkt 1 lit. c rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 8 lipca 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” objętego PROW na lata 2007-2013 (Dz. U. z 2013 r. poz. 1163) o pomoc na małe projekty może ubiegać się osoba fizyczna, która ma miejsce zamieszkania na obszarze objętym lokalną strategią rozwoju, zwaną dalej „LSR”, lub wykonuje działalność gospodarczą na tym obszarze. W ramach potwierdzenia spełnienia ww. warunku w części dotyczącej zamieszkania wnioskodawca musi wykazać, iż posiada adres zameldowania na pobyt stały albo czasowy na obszarze objętym LSR. Ww. warunek podlega sprawdzeniu w oparciu o informacje zawarte w dowodzie osobistym lub zaświadczeniu o zameldowaniu na pobyt czasowy w miejscu zamieszkania. W związku z powyższym, jeśli wnioskodawca nie posiada adresu zameldowania na pobyt stały albo czasowy na obszarze LSR lub nie wykonuje działalności gospodarczej na tym obszarze, nie może uzyskać wsparcia w ramach małych projektów.
10.	Czy beneficjentem małych projektów może być szkoła lub przedszkole, dla których organizatorem jest jst? Czy beneficjentami małych projektów może być szkoła niepubliczna lub publiczna (samorządowa)?	Beneficjentem tzw. małych projektów może być szkoła, która posiada osobowość albo zdolność prawną. Szkoły publiczne mają ograniczony dostęp do pomocy z uwagi na to, że działają jako jednostki organizacyjne gminy, którym ustawy nie nadają ani osobowości ani zdolności prawnej. Jednak gmina jako organizator szkoły podstawowej może wystąpić z wnioskiem o przyznanie pomocy na projekt realizowany przez szkołę. W znacznie lepszej sytuacji znajdują się szkoły niepubliczne, które często działają w formie stowarzyszeń zarejestrowanych w Krajowym Rejestrze Sądowym (KRS), co za tym idzie posiadają osobowość prawną. Szkoły niepubliczne zatem mogą być beneficjentem małych projektów. Dodatkowo, zgodnie z art. 58 Rozporządzenia Rady (WE) Nr 1698/2005 z dnia 20 września 2005 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) wsparcie, o którym mowa w art. 52 lit. c) nie obejmuje kursów instruktażowych lub szkoleniowych, które stanowią część zwykłych programów lub systemów edukacyjnych na poziomie szkoły średniej lub wyższym.
11.	Czy osoby prowadzące działalność gospodarczą lub ją rozpoczynające mogą ubiegać się o pomoc w ramach małych projektów, jeżeli tak, to na jakich zasadach? Czy ta grupa osób ma prawo do korzystania ze wsparcia finansowego przewidzianego w sytuacji, gdy w ramach osi 4 Leader istnieje działanie "Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw", którego beneficjentami są osoby rozpoczynające bądź prowadzące już działalność gospodarczą?	Podmiotem, który może ubiegać się o pomoc w ramach małych projektów, może być pełnoletnia osoba fizyczna, która ma miejsce zamieszkania na obszarze objętym LSR lub wykonuje działalność gospodarczą na tym obszarze. W ramach małych projektów realizowane są operacje nieodpowiadające warunkom przyznania pomocy w ramach działań osi 3. Oznacza to, że w przypadku gdy dany wnioskodawca chce uzyskać wsparcie w ramach małych projektów, weryfikowane będzie, czy na daną operację nie może uzyskać wsparcia w ramach działań osi 3. W sytuacji, gdy operacja będzie spełniała wszystkie wymogi określone dla działania "Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw", pomoc na małe projekty nie będzie mogła być przyznana. W instrukcji wypełniania wniosku o przyznanie pomocy na małe projekty wskazano przykładowe kryteria, których niespełnienie pozwala na zakwalifikowanie operacji do finansowania w ramach małych projektów, a nie działania "Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw". Kryteriami tymi są sytuacje, m.in. gdy wysokość kosztów kwalifikowalnych nie przekracza kwoty 20 tys. zł, gdy nie przewiduje się utworzenia miejsc pracy w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne, bądź jeżeli wnioskodawca realizujący operację, prowadzi działalność w ramach kodu PKD, który nie podlega wsparciu w ramach działania 312. Podmioty, które prowadzą działalność gospodarczą albo planują ją podjąć i spełniają podmiotowe warunki przyznania pomocy w działaniu 312, mogą otrzymać maksymalnie 50 tys. zł. w okresie realizacji Programu.
12.	Czy w przypadku złożenia przez wnioskodawcę spełniającego kryteria dostępu (przedmiotowo i podmiotowo) dla działania „Odnowa i rozwój wsi” wniosku o przyznanie pomocy na kwotę	Wnioskodawca, wnioskując o pomoc w wysokości wyższej niż 25 tys. zł, powinien złożyć wniosek o przyznanie pomocy w ramach działania "Odnowa i rozwój wsi". W przypadku, jeśli operacja spełnia warunki (przedmiotowo i podmiotowo) przyznania pomocy w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi”, pomoc w ramach działania „małe projekty” na realizację tej operacji może być przyznana tylko w wysokości do 25 tys. zł.

	<p>pomocy wyższą niż 25 tys. zł istnieje możliwość przyznania pomocy w ramach działania „małe projekty”?</p>	
13.	<p>Czy w ramach operacji polegającej na wyposażeniu pracowni komputerowej, zapewniającej bezpłatny dostęp do Internetu, możliwe jest uznanie za koszt kwalifikowalny zakupu tonerów i papieru do urządzenia wielofunkcyjnego, będącego częścią wyposażenia pracowni?</p>	<p>Koszty eksploatacyjne nie są kwalifikowane w ramach małych projektów.</p>
14.	<p>Jaki dokument będzie stanowił potwierdzenie wykonania pracy oraz usług świadczonych nieodpłatnie w przypadku kosztów kwalifikowanych (z wyłączeniem prac budowlanych)?</p>	<p>Potwierdzeniem wykonania pracy własnej mogą być następujące dokumenty: listy obecności, karty pracy oraz umowa o wolontariacie. W dokumencie tym należy określić cel i zakres czynności wykonywanych przez daną osobę, okres świadczenia nieodpłatnej pracy oraz ilość godzin.</p>
15.	<p>Czy w ramach jednego projektu można zrealizować dwie operacje z dwóch różnych zakresów: Organizacja imprez kulturalnych, rekreacyjnych lub sportowych oraz zachowanie lokalnego dziedzictwa kulturowego i historycznego - remont lub wyposażenie świetlicy wiejskiej?</p>	<p>Wniosek może dotyczyć operacji, która realizuje więcej niż jeden punkt zakresu realizacji małych projektów, ale tylko wtedy, gdy zakresy i cele tej operacji są ze sobą powiązane. W innym przypadku wnioski o pomoc na dwa odrębne zakresy, czyli dwa małe projekty powinny być sporządzone na osobnym formularzu.</p>
16.	<p>Jaka może być wysokość wygenerowanych w ramach realizacji operacji dochodów?</p>	<p>W przypadku operacji obejmujących zadania <u>nieinwestycyjne</u> (np. szkolenie, konkurs fotograficzny, podnoszenie świadomości poprzez udział dzieci w przedsięwzięciach warsztatowych lub edukacyjnych, o ile jest to zawarte w LSR) dopuszczalny poziom dochodów generowanych w związku z realizacją małego projektu nie może przekroczyć wysokości wkładu własnego wnioskodawcy w finansowanie projektu, tj. wysokości kwoty stanowiącej różnicę pomiędzy sumą kosztów całkowitych a wnioskowaną kwotą pomocy.</p> <p>W ramach małych projektów możliwa jest także realizacja inwestycji. Są to głównie inwestycje niekomercyjne, przeznaczone dla użytku publicznego, ogólnodostępne. Jednakże, szczególnie w przypadku przedsiębiorców, którzy nie spełniają warunków dostępu do pomocy w ramach działań osi 3, realizacja operacji inwestycyjnej może prowadzić do uzyskania dochodów, które nie podlegają ograniczeniom w ramach działania.</p>
17.	<p>Czy w ramach małych projektów kwalifikowane są koszty zatrudnienia księgowej oraz członków stowarzyszenia przy realizacji małego projektu?</p>	<p>Zgodnie z § 2 ust. 1 Ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. 2001 r. Nr 79, poz. 855 j.t.) „Stowarzyszenie jest dobrowolnym, samorządnym, trwałym zrzeszeniem o celach niezarobkowych”, „Stowarzyszenie opiera swoją działalność na pracy społecznej członków; do prowadzenia swych spraw może zatrudniać pracowników” (§ 3 ustawy). Pomimo, iż przepis powyższy wprost nie zabrania zatrudniania swoich członków, to należy rozpatrzyć możliwość wykonywania prac w ramach realizacji MP jako świadczenie społeczne tj. wykonywane nieodpłatnie. Należy również zaznaczyć, iż katalog kosztów kwalifikowanych MP nie przewiduje tworzenia miejsc pracy. Ponadto co do zasady mały projekt nie może służyć do finansowania bieżącej działalności wnioskodawcy w tym finansowania kosztów stałych i administracyjnych, chociaż musi być zgodny z jego celami statutowymi. Kwalifikowane są jedynie koszty niezbędne do realizacji operacji oraz bezpośrednio z nią związane o ile nie przekraczają jednocześnie średnich cen rynkowych, określonych przez wyspecjalizowane firmy. Dopuszczalne jest natomiast kwalifikowanie kosztów wykonywania pracy przez członków</p>

		stowarzyszenia w ramach pracy i usług świadczonych nieodpłatnie pod warunkiem, iż czas pracy przeznaczony na te zadania jest racjonalny i uzasadniony. Należy zaznaczyć, iż kwalifikowalność kosztów wynagrodzenia koordynatora, księgowej czy też zatrudniania członków Stowarzyszenia przy realizacji projektu jest analizowana pod względem racjonalności, zasadności oraz niezbędności jego poniesienia dla osiągnięcia celu operacji. Podkreślenia wymaga fakt, iż ponoszenie kosztów wynagrodzenia koordynatora i księgowych musi być proporcjonalne do zakresu projektu oraz pozostałych kosztów.
18.	Od kiedy można uznać poniesione przez wnioskodawcę koszty za kwalifikowane?	Zgodnie z § 4 ust. 4 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 8 lipca 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” objętego PROW na lata 2007-2013 (Dz. U. z 2013 r. poz. 1163) „w przypadku przyznania pomocy do kosztów kwalifikowanych małych projektów zalicza się również koszty poniesione przez wnioskodawcę przed dniem zawarcia umowy, na podstawie której jest przyznawana pomoc na małe projekty, lecz nie wcześniej niż w dniu, w którym został złożony wniosek o przyznanie pomocy na małe projekty, a w przypadku kosztów stanowiących koszty ogólne – nie wcześniej niż w dniu 1 stycznia 2007 r.”
19.	Czy wkład niepieniężny dla działania 413 Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju objętego PROW na lata 2007-2013 winien być wyodrębniony w oddzielnym systemie rachunkowości?	Zgodnie z § 5 ust 2 pkt 4 umowy przyznania pomocy beneficjent zobowiązuje się do prowadzenia oddzielnego systemu rachunkowości albo korzystania z odpowiedniego kodu rachunkowego, o których mowa w art. 75 ust. 1 lit. c pkt i rozporządzenia 1698/2005, dla wszystkich transakcji związanych z realizacją operacji, w ramach prowadzonych ksiąg rachunkowych albo przez prowadzenie zestawienia faktur lub równoważnych dokumentów księgowych na formularzu udostępnionym przez Urząd Marszałkowski, gdy beneficjent nie jest zobowiązany do prowadzenia ksiąg rachunkowych na podstawie przepisów odrębnych.
20.	Czy beneficjent może dokonywać zakupów gotówkowych w ramach realizacji operacji dla działania 413 „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” objętego PROW na lata 2007-2013?	Zgodnie rozporządzeniem oraz z umową przyznania pomocy beneficjent zobowiązuje się do poniesienia kosztów, stanowiących podstawę wyliczenia przysługującej beneficjentowi pomocy, w formie rozliczenia pieniężnego, a w przypadku transakcji, której wartość, bez względu na liczbę wynikających z niej płatności, przekracza 1 tys. złotych - w formie rozliczenia bezgotówkowego.
21.	Czy operacja realizowana w ramach działania 413 „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” objętego PROW na lata 2007-2013 może zostać dofinansowana z innych środków publicznych? Jeżeli tak to jakie jest możliwe maksymalne dofinansowanie?	Zgodnie z § 3 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 8 lipca 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” objętego PROW na lata 2007-2013 (Dz. U. z 2013 r. poz. 1163) objętego PROW na lata 2007-2013 pomoc na małe projekty jest przyznawana, jeżeli mały projekt nie będzie finansowany z udziałem innych środków publicznych, z wyłączeniem przypadku współfinansowania: a) z Funduszu Kościelnego lub b) z dochodów własnych jednostek samorządu terytorialnego lub subwencji ogólnej. Dofinansowanie z Funduszu Kościelnego lub dochodów własnych jednostek samorządu terytorialnego lub subwencji ogólnej nie może przekroczyć wkładu własnego beneficjenta. Jeśli dozwolone dofinansowanie operacji przekroczy wkład własny beneficjenta – następuje odpowiednia korekta kwoty pomocy.
22.	Czy beneficjent będący osobą fizyczną, który ubiega się o włączenie kosztu VAT do kosztów kwalifikowanych operacji musi przedstawić interpretację indywidualną?	W przypadku beneficjenta będącego osobą fizyczną, który nie prowadzi działalności gospodarczej, a ubiega się o zaliczenie podatku VAT do kosztów kwalifikowanych operacji nie musi złożyć interpretacji indywidualnej prawa podatkowego. Podczas weryfikacji wniosku o płatność sprawdzeniu podlega fakt, czy beneficjent spełnia kryteria, które pozwalają na włączenie kosztu podatku VAT do kosztów kwalifikowanych operacji, tj. czy prowadzi działalność gospodarczą lub w okresie, gdy ponosił koszty związane z operacją prowadził taką działalność, tj. czy znajduje się w wykazie podmiotów posiadających REGON (na stronie internetowej www.stat.gov.pl) oraz w Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej. Jeżeli beneficjent zakupił towary, które będą wykorzystane do opodatkowanej działalności gospodarczej (również przed

		zarejestrowaniem działalności gospodarczej), ma wówczas prawo odliczenia podatku VAT. Jeżeli w trakcie rozpatrywania pojawią się wątpliwości może być poproszony o złożenie stosownych wyjaśnień bądź złożenie interpretacji indywidualnej prawa podatkowego.
23.	Jaki układ powinien mieć cel operacji w ramach małych projektów?	Należy szczegółowo określić cel, jaki stawia sobie wnioskodawca przystępując do realizacji operacji, z którego wynikać będzie wpływ na osiągnięcie celów określonych w Programie (jakie efekty wnioskodawca zamierza osiągnąć poprzez realizację tej operacji). Określony cel musi być mierzalny, konkretny, adekwatny do zakładanych rezultatów, realistyczny oraz określony w czasie.
24.	Proszę o wyjaśnienie jak należy rozumieć definicję rolnik?	<p>W polskim prawie, w zakresie rolnictwa obowiązuje kilka niezależnych od siebie, odmiennych zakresowo definicji określenia "rolnik (producent rolny)", w zależności od spraw, które regulują poszczególne ustawy. I tak np.</p> <ul style="list-style-type: none"> • wg art. 2 pkt. 14 ustawy z dnia 26 stycznia 2007 r. o płatnościach w ramach systemów wsparcia bezpośredniego (Dz. U. z 2008 r. Nr 170, poz. 1051 z późn. zm.), rolnikiem jest rolnik w rozumieniu art. 2 lit. a rozporządzenia Rady (WE) Nr 73/2009 z dnia 19 stycznia 2009 r., ustanawiającego wspólne zasady dla systemów wsparcia bezpośredniego dla rolników w ramach wspólnej polityki rolnej i ustanawiającego określone systemy wsparcia dla rolników, zmieniającego rozporządzenia (WE) Nr 1290/2005; (WE) Nr 247/2006; (WE) Nr 378/2007 oraz uchylającego rozporządzenie (WE) Nr 1782/2003 (Dz. Urz. UE L 30 z 31.01.2009, str. 16, z późn. zm.), tj. osoba fizyczna lub prawna lub grupa osób fizycznych lub prawnych, bez względu na status prawny takiej grupy i jej członków w świetle prawa krajowego, których gospodarstwo znajduje się na terytorium Wspólnoty, określonym w art. 299 Traktatu, oraz która prowadzi działalność rolniczą; • wg art.6 pkt. 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz.U. z 2008 r., Nr 50, poz. 291 z późn. zm.), przez rolnika rozumie się pełnoletnią osobę fizyczną, zamieszkujejącą i prowadzącą na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, osobiście i na własny rachunek, działalność rolniczą w pozostającym w jej posiadaniu gospodarstwie rolnym, w tym również w ramach grupy producentów rolnych, a także osobę, która przeznaczyła grunty prowadzonego przez siebie gospodarstwa rolnego do zalesienia; • art. 3 pkt 3 ustawy z dnia 18 grudnia 2003 r. o krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności (Dz. U. z 2004 r., Nr 10, poz. 76 z późn. zm.), jako producenta rolnego określa osobę fizyczną, osobę prawną lub jednostkę organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej, będącą posiadaczem gospodarstwa rolnego lub rolnikiem w rozumieniu art. 2 lit. a rozporządzenia Rady (WE) Nr 73/2009 lub posiadaczem zwierzęcia; • w art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 11 kwietnia 2003 r. o kształtowaniu ustroju rolnego (Dz. U. z 2003 r., Nr 64, poz. 592, z późn. zm.) określono, że za rolnika indywidualnego uważa się osobę fizyczną będącą właścicielem, użytkownikiem wieczystym, samoistnym posiadaczem lub dzierżawcą nieruchomości rolnych, których łączna powierzchnia użytków rolnych nie przekracza 300 ha, posiadającą kwalifikacje rolnicze oraz co najmniej od 5 lat zamieszkałą w gminie, na obszarze której jest położona jedna z nieruchomości rolnych wchodzących w skład gospodarstwa rolnego i prowadzącą przez ten okres osobiście to gospodarstwo; • producentem rolnym wg. art. 2 pkt. 2 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt gospodarskich (Dz. U. z 2005 r., Nr 150, poz. 1249, z późn. zm.) jest osoba fizyczna, osoba prawna albo jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, w której posiadaniu lub współposiadaniu jest gospodarstwo rolne, będąca małym lub średnim przedsiębiorcą w rozumieniu załącznika 1 do rozporządzenia Komisji (WE) Nr 70/2001 z dnia 12 stycznia 2001 r. w sprawie zastosowania art. 87 i 88 Traktatu WE w odniesieniu do pomocy państwa dla małych

		<p>i średnich przedsiębiorstw (Dz. U. Urz. WE L 10 z 13.01.2001, str. 33 z późn. zm. Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 8, t. 2, str. 141);</p> <ul style="list-style-type: none"> • wg art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 10 marca 2006 r. o zwrocie podatku akcyzowego zawartego w cenie oleju napędowego wykorzystywanego do produkcji rolnej (Dz. U. z 2006 r., Nr 52, poz. 379, z późn. zm.), za producenta rolnego uważa się osobę fizyczną, osobę prawną lub jednostkę organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej, będącą posiadaczem gospodarstwa rolnego w rozumieniu przepisów o podatku rolnym; • art. 2 pkt. 2 ustawy z dnia 25 czerwca 2009 r. o rolnictwie ekologicznym (Dz. U. z 2009 r., Nr 116, poz. 975) określa, że producentem ekologicznym jest podmiot gospodarczy w rozumieniu art. 2 lit d rozporządzenia Rady (WE) Nr 834/2007 z dnia 28 czerwca 2007 r. w sprawie produkcji ekologicznej i znakowania produktów ekologicznych i uchylającego rozporządzenie (EWG) Nr 2092/91 (Dz. Urz. UE L 189 z 20.07.2007, str. 1, z późn. zm.), tj. osoba fizyczna lub prawna odpowiedzialna za zapewnienie, aby przedsięwzięcie ekologiczne pozostające pod ich kontrolą spełniało wymogi określone w rozporządzeniu Nr 834/2009. <p>W ramach małych projektów stosuje się wszystkie wymienione definicje rolnika, co oznacza, że wystarczy spełnić warunki określone w jednej z nich.</p>
25.	Czy można wnioskować o dofinansowanie konserwacji obrazów, umiejscowionych w pocysterskim opactwie?	<p>Jak wynika z zakresu pt.: „Odbudowa, renowacja, restauracja albo remont lub oznakowanie obiektów wpisanych do rejestru zabytków lub objętych ewidencją zabytków, z wyłączeniem budynków mieszkalnych” przedmiotem operacji mogą być tylko obiekty wpisane do rejestru lub ewidencji zabytków. W pytaniu nie doprecyzowano informacji co dokładnie obejmuje wpis do rejestru zabytków czy dotyczy wyłącznie obiektu budynku klasztoru pocysterskiego czy także jego wyposażenia w tym przedmiotowych obrazów. Jeżeli obrazy nie są wpisane do rejestru lub ewidencji zabytków wówczas nie ma możliwości wsparcia takiego projektu z ww. zakresu.</p>
26.	W ramach którego z działań, tj. „Odnowa i rozwój wsi” czy „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” w zakresie małych projektów powinna wystąpić o pomoc fundacja posiadająca status organizacji pożytku publicznego będąca również przedsiębiorcą, jeżeli chce uzyskać pomoc na utworzenie placu zabaw (koszt całkowity projektu 99 tys. zł, planowane dofinansowanie z dotacji w wysokości 50 tys. zł)?	<p>Zgodnie z przepisami rozporządzeń dla wskazanych w zapytaniu działań, osoba prawna prowadząca działalność OPP, może być beneficjentem zarówno w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi”, jak i „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” w zakresie małych projektów. Wsparciu w ramach obydwu ww. działań podlega również operacja polegająca na utworzeniu placu zabaw.</p> <p>Jednakże ww. operacja może podlegać wsparciu w ramach małych projektów wyłącznie w sytuacji, gdy nie odpowiada warunkom przyznania pomocy w ramach działań osi 3 PROW, tj. gdy wnioskodawca udowodni, że nie może uzyskać pomocy w ramach działań: „Odnowa i rozwój wsi”, „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”, „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”, gdyż nie spełnia określonych w ramach tych działań warunków wynikających m.in. z definicji beneficjenta lub zakresu wsparcia lub pozostałych warunków dotyczących operacji.</p>
27.	Czy fundacja posiadająca status organizacji pożytku publicznego będąca również przedsiębiorcą, powinna wystąpić o przyznanie pomocy w ramach działania „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” w zakresie małych projektów jako organizacja pozarządowa czy podmiot gospodarczy (od tego zależy m.in. rodzaj załączników dołączanych do wniosku)?	<p>Podmiot rozpatrywany jest całościowo, natomiast przygotowanie określonych załączników przeznaczonych dla podmiotów gospodarczych zależy od indywidualnej sytuacji organizacji. Jeżeli fundacja prowadzi działalność gospodarczą i niegospodarczą, istotne znaczenie ma ustalenie, której z tych działalności będzie dotyczyć pomoc, a także rachunkowe wydzielenie przez podmiot działalności gospodarczej od pozostałej.</p>
28.	Jaki podmiot może ubiegać się o wsparcie w działaniu 413 „Wdrażanie lokalnych strategii	<p>Zgodnie z § 2 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 8 lipca 2008 roku w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” objętego</p>

	rozwoju” dla małych projektów?	<p>PROW na lata 2007-2013 (Dz.U. z 2013 r., poz. 1163 t.j., z późn. zm.) o pomoc może ubiegać się podmiot będący:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. osobą fizyczną, która: <ol style="list-style-type: none"> a) jest obywatelem państwa członkowskiego Unii Europejskiej, b) jest pełnoletnia, c) ma miejsce zamieszkania na obszarze objętym lokalną strategią rozwoju lub wykonuje działalność gospodarczą na tym obszarze, albo 2. osobą prawną albo jednostką organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej, którym ustawy przyznają zdolność prawną, jeżeli posiadają siedzibę na obszarze objętym LSR lub prowadzą działalność na tym obszarze, z wyłączeniem województwa.
29.	Czy OSP może złożyć wniosek na organizację szkoleń edukacyjnych dla swoich członków z zakresu kursu prawa jazdy kat. C?	<p>Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 19 sierpnia 2010 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013 zakresem realizacji małego projektu może być:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) podnoszenie jakości życia społeczności lokalnej na obszarze objętym Lokalną Strategią Rozwoju przez organizację szkoleń i innych przedsięwzięć o charakterze edukacyjnym i warsztatowym dla podmiotów z obszaru objętego LSR, innych niż realizowane w ramach działania, o którym mowa w art. 5 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, oraz z wyłączeniem szkoleń połączonych z promocją towarów lub usług określonego przedsiębiorcy. <p>Z Państwa pisma wynika, iż projekt miałby obejmować szkolenia edukacyjne z zakresu kursu prawa jazdy kat. C dla członków OSP. Problem w tym wypadku stanowi zamknięty charakter planowanego szkolenia, gdyż uczestnikami zadania, które wnioskodawca planuje zrealizować będą wyłącznie członkowie OSP. Realizacja projektu, którego jedynym faktycznym beneficjentem będzie sam wnioskodawca jest niezgodne z rozporządzeniem z dnia 8 lipca 2008r w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013 (Dz. U. Nr 138, poz. 868 z późn. zm).</p> <p>Zgodnie z wytycznymi instytucji zarządzającej w Programie, jaką jest Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, przedsięwzięcia edukacyjne w ramach małych projektów powinny mieć co do zasady charakter otwarty. Zatem możliwość uczestnictwa w szkoleniu powinien mieć potencjalnie każdy podmiot z obszaru objętego Lokalną Strategią Rozwoju, a organizacja takiej operacji powinna przewidzieć rekrutację na szkolenie pośród mieszkańców społeczności lokalnej.</p> <p>W przypadku jednak zbyt dużego zainteresowania przedsięwzięciem lub wyjątkowej specyfiki projektu organizator ma możliwość zastosowania odpowiednich kryteriów dostępu w celu właściwego powodzenia projektu - na przykład dotyczące poziomu umiejętności, którymi na wstępie muszą dysponować uczestnicy.</p>
30.	Czy w ramach zakresu: 15.1.1. Udostępnianie urządzeń i sprzętu, z wyłączeniem środków transportu możliwa jest realizacja operacji polegająca na zakupie sprzętu rehabilitacyjnego celem jego dalszego udostępniania - wypożyczenia? Beneficjentem byłaby osoba fizyczna, która zamierza rozpocząć działalność	<p>W ramach zakresu 15.1.1. Udostępnianie urządzeń i sprzętu, z wyłączeniem środków transportu napędzanych mechanicznie, co do zasady możliwy jest zakup sprzętu rehabilitacyjnego w celu jego udostępniania. Jednakże bez podania szczegółowych informacji w zakresie założeń i celu projektu, formy udostępniania, grupy docelowej odbiorców projektu itp., ostateczne stanowisko w sprawie będzie można zająć dopiero po złożeniu wniosku i zapoznaniu się z całością sprawy. Dodatkowo należy zaznaczyć, że projekt powinien służyć podnoszeniu jakości życia społeczności lokalnej na obszarze objętym LSR oraz wpisywać się w cele i przedsięwzięcia LSR.</p>

	gospodarczą, mieszkającą na terenie miejscowości powyżej 5 tys. mieszkańców.	
31.	O jaką kwotę możemy wnioskować w ramach działania 413 - małe projekty?	W przypadku działania 413 „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” – małe projekty kwota pomocy wynosi maksymalnie 50 tys. zł na jeden projekt. Limit pomocy do wykorzystania w okresie trwania Programu to 200 tysięcy złotych na beneficjenta, a jeżeli wnioskodawca może ubiegać się o pomoc finansową w ramach działań: „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej” oraz „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”, w okresie realizacji Programu może wykorzystać w ramach działania limit 50 000 zł.
32.	Czy przedsięwzięcia nieinwestycyjne muszą być realizowane na obszarze LSR, czy mogą wykraczać poza?	W przypadku działania 413 „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” – małe projekty operacje obejmujące zadania nieinwestycyjne mogą być realizowane poza obszarem LSR.
33.	Jakie dokumenty należy przedstawić w ramach załącznika - "Dokument(-y) określający(-e) lub potwierdzający zdolność prawną wnioskodawcy (...) oraz posiadanie przez wnioskodawcę siedziby lub prowadzenie działalności na obszarze objętym LSR - kopia"?	W przypadku, gdy wnioskodawca nie podlega wpisowi do KRS oraz do innych rejestrów należy dołączyć dokumenty potwierdzające zdolność prawną wnioskodawcy (np. zaświadczenie albo oświadczenie, że ma zdolność prawną wraz ze wskazaniem, która ustawa jest podstawą powołania wnioskodawcy i prowadzenia przez niego działalności). Dokument powinien zawierać m.in. określenie zakresu prowadzonej przez podmiot działalności.
34.	Jakie dokumenty powinno złożyć stowarzyszenie w ramach załącznika „Dokumenty potwierdzające, że operacja podlegająca wsparciu nie odpowiada warunkom przyznania pomocy w ramach działania Osi 3?”	Pomoc na mały projekt może być przyznana jedynie w przypadku, gdy wnioskodawca udowodni, że nie może uzyskać pomocy w ramach działań Osi 3, tj.: „311 Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”, „312 Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” oraz „313,322,323 Odnowa i rozwój wsi”, „ ”, gdyż nie spełnia określonych w ramach tych działań warunków wynikających m.in. z definicji beneficjenta lub zakresu wsparcia lub pozostałych warunków dotyczących operacji. W odniesieniu do niektórych z warunków możliwe jest udowodnienie ich niespełnienia bez konieczności załączania do wniosku dokumentów np. stowarzyszenie zarejestrowane w KRS, nieprowadzące działalności gospodarczej, ani nie mające statusu OPP, nie odpowiada warunkom przyznania pomocy w ramach działań Osi 3, gdyż nie spełnia definicji beneficjenta. Jeżeli ww. przykład nie dotyczy wnioskodawcy małego projektu i nie może on w oparciu o nie wykazać, że operacja nie odpowiada warunkom przyznania pomocy w ramach działań Osi 3, konieczne jest ustalenie przez wnioskodawcę, jakiego warunku w ramach ww. działań osi 3 nie spełnia oraz przedstawienie dokumentów to potwierdzających np. oświadczenia o posiadaniu przez stowarzyszenie prowadzące działalność gospodarczą statusu małego przedsiębiorstwa, co wyklucza możliwość przyznania pomocy w ramach działania 312.
35.	Chcąc założyć pracownię ceramiki, możemy złożyć osobny wniosek na zakup pieca oraz podstawowych materiałów do wyrobów? - zakładając przy tym wytwarzanie wyrobów promujących LGD.	Wnioskodawca może złożyć kilka wniosków, jeżeli operacje nie są ze sobą powiązane tj. wnioskodawca nie tworzy sztucznych warunków dzielenia projektów w celu uzyskania większej pomocy niż przysługuje. Jednocześnie należy mieć na uwadze także pozostałe warunki przyznania pomocy, m.in. zakres operacji, cel operacji, wysokość kosztów, ich kwalifikowalność i racjonalność, miejsce realizacji, itd., których spełnienie jest niezbędne w celu uzyskania dofinansowania. Szczegółowe informacje na temat przygotowania wniosku można także znaleźć w instrukcji wypełniania wniosku o przyznanie pomocy. Ponadto należy zauważyć, iż operacja musi wpisywać się w cele i przedsięwzięcia określone w Lokalnej Strategii Rozwoju.
36.	W Umowie przyznania pomocy, znajduje się zapis wskazujący na obowiązek informowania i rozpowszechniania informacji o pomocy otrzymanej z EFRROW. Co to oznacza?	Zgodnie z Umową przyznania pomocy beneficjent ma obowiązek informowania i rozpowszechniania informacji o pomocy otrzymanej z EFRROW (Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich). W związku z tym, np. materiały informacyjne i promocyjne (publikacje, materiały promocyjne, audycje radiowe, telewizyjne, materiały multimedialne, itp.) muszą zawierać odpowiednie logotypy oraz informacje o współfinansowaniu operacji. Szczegółowe dane, co powinno

		znaleźć się na ww. materiałach zostały określone w Księdze wizualizacji znaku Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 -2013, która jest dostępna m.in. na stronie internetowej: www.minrol.gov.pl oraz www.arimr.gov.pl .
37.	Do kosztów kwalifikowanych wniosku o płatność został włączony podatek VAT, czy musimy przedstawić dodatkowy dokument aby w ramach realizowanej operacji otrzymać refundację wykazanych kosztów łącznie z podatkiem VAT?	Tak, należy przedstawić Interpretację indywidualną wydaną przez upoważniony organ. Jeżeli beneficjent na etapie wniosku o przyznanie pomocy oświadczył, że nie może odzyskać podatku VAT i w związku z tym w ramach realizowanej operacji ubiega się o zwrot kosztów łącznie z podatkiem VAT, wówczas do wniosku o płatność zobowiązany jest dostarczyć Interpretację indywidualną. Ważne jest, aby odpowiednio wcześniej wystąpić do upoważnionego organu o wydanie Interpretacji indywidualnej, ponieważ czas oczekiwania na ten dokument wynosi do 3 miesięcy (np. jeśli termin na złożenie wniosku o płatność jest wyznaczony na 30 czerwca, to najpóźniej 30 marca należy złożyć wniosek o wydanie Interpretacji indywidualnej). Ponadto należy pamiętać aby Interpretacja dotyczyła przedmiotowej operacji. Tylko osoby fizyczne nieprowadzące ani niezamierzające podjąć działalności gospodarczej związanej z realizowaną operacją a ubiegające się o zaliczenie podatku VAT do kosztów kwalifikowanych operacji zwolnione są z obowiązku przedstawiania Interpretacji indywidualnej.
38.	W jaki sposób Ochotnicza Straż Pożarna prowadząc Książkę Skarbnika ma wywiązać się z obowiązku prowadzenia odrębnej ewidencji księgowej dla projektu?	Ochotnicze straże pożarne (OSP) funkcjonujące jako stowarzyszenia na podstawie Prawa o stowarzyszeniach (Dz. U. z 2001 r. Nr 79, poz. 855 z późn. zm.) posiadają osobowość prawną, zatem zobowiązane są do stosowania przepisów ustawy o rachunkowości, a tym samym do prowadzenia ksiąg rachunkowych. Przy czym jeśli jednostki te nie wykonują działalności gospodarczej (a tylko działalność statutową), księgi rachunkowe mogą prowadzić w sposób uproszczony, w oparciu o przepisy rozporządzenia Ministra Finansów w sprawie szczególnych zasad rachunkowości dla niektórych jednostek niebędących spółkami handlowymi, nieprowadzących działalności gospodarczej. (Dz. U. z 2001 r. Nr 137, poz. 1539). Zatem OSP nie może prowadzić odrębnej ewidencji księgowej w oparciu o Książkę Skarbnika.
39.	Czym jest Karta wkładu niepieniężnego i co oznacza, że jej wartość nie jest ograniczona i jaki to ma wpływ na kwotę pomocy?	Karta wkładu niepieniężnego służy do udokumentowania kosztów wkładu niepieniężnego w postaci pracy oraz usług świadczonych nieodpłatnie oraz ziemi, nieruchomości, sprzętu, surowców wniesionych na rzecz operacji. Kartę wkładu niepieniężnego sporządza się w oparciu o wzór będący załącznikiem do wniosku o płatność (Załącznik nr 16). Wartość wkładu niepieniężnego nie podlega obecnie ograniczeniom. Jednak zgodnie z art. 54 ust. 2 rozporządzenia Komisji (WE) Nr 1974/2006 z dnia 15 grudnia 2006 r. ustanawiającego szczegółowe zasady stosowania Rozporządzenia Rady (WE) Nr 1698/2005 w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW), <i>wydatki publiczne współfinansowane przez EFRROW, wnoszące wkład do operacji obejmującej wkłady niepieniężne, nie mogą przekroczyć całkowitych kwalifikujących się wydatków, z wyłączeniem wkładów niepieniężnych, na zakończenie operacji.</i> W związku z powyższym, w przypadku operacji obejmującej wkład niepieniężny kwota pomocy nie może być wyższa niż suma kosztów kwalifikowalnych operacji pomniejszona o wartość wkładu niepieniężnego (przy uwzględnieniu pozostałych ograniczeń w zakresie poziomu dofinansowania, maksymalnej kwoty pomocy oraz dostępnego wnioskodawcy limitu dofinansowania).
40.	W ramach realizowanej operacji zamierzamy zorganizować szkolenie a najlepszym uczestnikom przekazać nagrody. Czy oprócz faktur, rachunków, dowodów zapłaty musimy przedstawiać jeszcze dodatkowe dokumenty?	Tak, zgodnie z Instrukcją wypełniania wniosku o płatność powinna zostać załączona Karta rozliczenia szkolenia wraz z załącznikami, tj. m.in. listą obecności uczestników wraz z czytelnym podpisem osób biorących udział w tych spotkaniach. Ponadto lista powinna zostać podpisana przez osobę/osoby upoważnione. W przypadku wydawania nagród, do wniosku o płatność powinno zostać dołączone oświadczenie /potwierdzenie danej osoby o odbiorze nagrody. Zaleca się, by sporządzając ww. listy korzystać ze wzorów znajdujących się we wniosku o płatność. Ponadto należy załączyć wszystkie inne załączniki, które dotyczą realizowanej operacji a które wymienione zostały w Karcie rozliczenia szkolenia.
41.	Jesteśmy Stowarzyszeniem o charakterze	Co do zasady, nie ma wykluczenia z możliwości realizowania zadań przez podmioty powiązane osobowo z beneficjentem,

	<p>edukacyjnym, realizujemy projekt szkoleniowy i zamierzamy zadania dotyczące realizacji szkoleń powierzyć członkom Zarządu Stowarzyszenia, natomiast wykonanie materiałów promocyjnych firmie, której właścicielem jest mąż Prezes Stowarzyszenia. Czy przedstawienie rachunków/faktur przez ww. podmioty jest akceptowane?</p>	<p>niemniej należy pamiętać, że operacja jest finansowana ze środków publicznych, więc koszty powinny być dokonywane w sposób celowy, racjonalny i oszczędny oraz gwarantujący uzyskanie możliwie najlepszych efektów z danych nakładów, a równocześnie koszty powinny być ponoszone przy poszanowaniu zasad uczciwej konkurencji. Zgodnie z Instrukcją wybór wykonawcy zadania powinien być zachowany przy zachowaniu zasad uczciwej konkurencji i równego traktowania wykonawców nawet przez tych beneficjentów, którzy nie są zobowiązani do stosowania ustawy Prawo zamówień publicznych. Beneficjent powinien posiadać dokumentację stanowiącą potwierdzenie konkurencyjnego wyboru wykonawców zadań oraz opisujące sposób upublicznienia informacji o planowanym do wykonaniu zadaniu, tak aby dotarła do jak największej liczby wykonawców. W związku z powyższym w przypadku realizacji zadania przez podmiot powiązany osobowo z beneficjentem element zachowania zasady konkurencyjności podlega szczegółowej weryfikacji.</p>
42.	<p>Planujemy zrealizować operację polegającą na utworzeniu miejsca rekreacji dla mieszkańców wsi, w ramach którego chcemy postawić wiatę i ławki, czy wymagane jest zgłoszenie zamiaru wykonania robót budowlanych?</p>	<p>Tak, dokument ten jest wymagany. Przed rozpoczęciem wykonywania prac należy zgłosić zamiar wykonania robót budowlanych właściwemu organowi, ponieważ zgodnie art. 30 ust. 1 pkt 4 prawa budowlanego zgłoszenia właściwemu organowi wymaga budowa obiektów małej architektury w miejscach publicznych. Zgodnie z prawem budowlanym obiekty małej architektury są to niewielkie obiekty, a w szczególności obiekty:</p> <ol style="list-style-type: none"> kultu religijnego, jak: kapliczki, krzyże przydrożne, figury, posągi, wodotryski i inne obiekty architektury ogrodowej, użytkowe służące rekreacji codziennej i utrzymaniu porządku, jak: piaskownice, huśtawki, drabinki, śmietniki.
43.	<p>W jakim zakresie może być realizowana operacja przez osobę fizyczną, która nie prowadzi i nie planuje podjąć działalności gospodarczej w ramach działania „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” w zakresie małych projektów objętych PROW 2007-2013?</p>	<p>W ramach działania „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” w zakresie małych projektów objętych PROW 2007-2013, może być realizowana operacja przez osobę fizyczną, która nie prowadzi i nie planuje podjąć działalności gospodarczej wyłącznie w dwóch zakresach:</p> <ul style="list-style-type: none"> rozwijanie aktywności społeczności lokalnej przez promocję i organizację lokalnej twórczości kulturalnej lub aktywnego trybu życia, z wyłączeniem remontu i budowy budynków mieszkalnych, promowanie, zachowanie lub oznakowanie lokalnego dziedzictwa kulturowego i historycznego przez kultywowanie: <ul style="list-style-type: none"> – miejscowych tradycji, obrzędów i zwyczajów, – języka regionalnego i gwary, – tradycyjnych zawodów i rzemiosła.
44.	<p>Czy w ramach działania „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” w zakresie małych projektów wykazując koszty ogólne, konieczne jest przeprowadzenie konkurencyjnego wyboru wykonawcy?</p>	<p>Tak, gdyż obowiązek zapewnienia konkurencyjnego wyboru wykonawców dotyczy również kosztów ogólnych. Dla potwierdzenia przeprowadzonego wyboru, należy dostarczyć stosowne dokumenty.</p>
45.	<p>Czy w ramach działania „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” w zakresie małych projektów wnioskodawca może wykazać w wkładzie niepieniężnym wartość własnych materiałów które użyje do realizacji operacji oraz w jaki sposób ma oszacować ich wartość?</p>	<p>Wnioskodawca może wykazać wartość przedmiotowych materiałów w wartości wkładu niepieniężnego, w kosztach udostępnienia ziemi, nieruchomości, sprzętu lub surowców. Jednakże wykorzystane materiały muszą być niezbędne do zrealizowania operacji, a ich wartość powinna odpowiadać cenom rynkowym. Oszacowania kosztów materiałów można dokonać poprzez przeprowadzenie rozpoznania cenowego np.: wśród min 3 oferentów usług/ towarów o parametrach udostępnianego materiału lub w przypadku braku możliwości ustalenia ich wartości należy zwrócić się do rzeczoznawcy.</p>
46.	<p>Kto może potwierdzać za zgodność z oryginałem kopie dokumentów składanych wraz z wnioskiem</p>	<p>W ramach działania „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” kopie dokumentów składanych wraz z wnioskiem mogą być potwierdzone za zgodność z oryginałem przez podmiot, który wydał dokument lub notariusza lub pracownika urzędu</p>

	o przyznanie pomocy w ramach działania „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju”?	marszałkowskiego lub pracownika LGD.
47.	Czy LGD może wnioskować do działania „Odnowa i rozwój wsi”?	Beneficjentem działania „Odnowa i rozwój ws”i może być jedynie LGD, które jest organizacją pozarządową o statusie organizacji pożytku publicznego w rozumieniu ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. Nr 96, poz. 873, z późn. zm.), której cele statutowe są zbieżne z celami działania „Odnowa i rozwój wsi” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013.
48.	Czy koszt zakupu komputera jako koszt realizacji małego projektu polegającego na przygotowaniu publikacji jest kwalifikowany?	Koszt zakupu komputera przenośnego jest dopuszczalny jedynie w przypadku, gdy realizacja operacji nie jest możliwa bez jego użycia, a koszt wypożyczenia jest wyższy niż koszt zakupu. Należy jednak zaznaczyć, iż realizacja operacji nie może służyć dokonywaniu zakupów towarzyszących. Koszt zakupu komputera przenośnego mógłby zostać uznany za kwalifikowany również w przypadku operacji inwestycyjnej, polegającej np. na udostępnianiu sprzętu lokalnej społeczności. W takim przypadku wnioskodawca zobowiązany byłby do utrzymania celu operacji przez 5 lat od podpisania umowy.
49.	Czy można uznać za koszt kwalifikowany przygotowanie i wydanie płyty zespołu ludowego z obszaru LGD (honoraria dla członków zespołu, dla instruktora, dla trenerów śpiewu itp., koszt sesji nagraniowej w studio, koszt tantiem ZAiKS, zdjęcie grupowe, transport członków, zakup artykułów spożywczych, wydruk dyplomów)?	Tak, pod warunkiem wykazania zasadności takich kosztów.
50.	Czy w ramach projektu polegającego na założeniu wypożyczalni rowerów, za koszt kwalifikowalny można uznać serwisowanie zakupionych rowerów?	Koszty bieżące w postaci serwisowania rowerów nie mogą być uznane za kwalifikowane w ramach małych projektów, natomiast pobieranie opłat za wypożyczenie rowerów w wysokości pozwalającej na uzyskanie dochodu wyższego niż wkład własny do projektu jest dopuszczalne, pod warunkiem zachowania celu operacji.
51.	Jeśli celem operacji są działania oparte na kosztach związanych z organizowaniem i przeprowadzeniem wydarzeń promocyjnych, kulturalnych, rekreacyjnych i sportowych, to czy właściwym jest podejście, w którym koszt wyżywienia, poczęstunku, zakupu napojów i ciast uznaje się za niekwalifikowany?	Koszty wyżywienia, poczęstunku, zakupu ciast, zarówno dla organizatorów, jak i uczestników szkoleń są kosztami kwalifikowanymi, o ile ich poniesienie jest racjonalnie uzasadnione. Jednakże nie powinno stanowić jednego z głównych lub głównego kosztu operacji.
52.	Czy za koszty kwalifikowane w ramach małych projektów można uznać zakup namiotów wystawienniczych, które będą wykorzystywane podczas cyklicznych imprez typu dożynki, święto wsi itp.? Będą wykorzystywane podczas prezentacji regionalnych produktów, dań, twórczości rzemieślniczej.	Zakup namiotów wystawienniczych w celu organizacji dożynek gminnych nie może być uznany za koszt kwalifikowany, ponieważ racjonalność tego zakupu weryfikowana jest w związku z realizacją wskazanego we wniosku o przyznanie pomocy całego projektu tj. dożynek. Uzasadnieniem racjonalności zakupu byłaby cykliczność imprezy, gdyby jeden wniosek, a więc jeden mały projekt, obejmował kilka cyklicznie odbywających się imprez. Podsumowując, kwalifikowalność kosztów rozpatruje się wyłącznie w odniesieniu do potrzeb operacji wyszczególnionych we wniosku o przyznanie pomocy, a cykliczność organizacji imprez, nie będących częścią małego projektu, nie wpływa pozytywnie na ocenę racjonalności planowanych do poniesienia kosztów.
53.	Czy warsztaty organizowane ramach zakresu „Organizacja szkoleń i przedsięwzięć o charakterze	Szkolenia mogą być przeprowadzone na i poza obszarem realizacji LSR, pod warunkiem, że organizacja tych szkoleń na obszarze wdrażania LSR nie jest możliwa. Nie mogą pokrywać się z programem nauczania w szkołach publicznych.

	edukacyjnym i warsztatowym...” mogą odbywać się poza obszarem LSR?	Uzasadnione może być prowadzenie szkoleń specjalistycznych dotyczących turystyki, mogą to być również kursy językowe. Konieczne jest jednak wykazanie, że nabór na szkolenia ma charakter otwarty, rekrutacja odbywa się w oparciu o przejrzyste zasady. Nie kwalifikują się do wsparcia operacje polegające na tym, że wnioskodawca jest jedynym odbiorcą pomocy, tzn. w wyniku realizacji zostaną poniesione jedynie jego kwalifikacje np. studia podyplomowe. Realizacja operacji musi przyczynić się do podniesienia jakości życia społeczności lokalnej jako ogółu.
Działanie: 431 Funkcjonowanie lokalnej grupy działania, nabywanie umiejętności i aktywizacja		
1.	Ile maksymalnie mogą wynosić koszty kwalifikowane zakupu upominków i nagród w ramach działania „Funkcjonowanie lokalnej grupy działania, nabywanie umiejętności i aktywizacja” objętego PROW 2007-2013?	W ramach działania „Funkcjonowanie lokalnej grupy działania, nabywanie umiejętności i aktywizacja” objętego PROW 2007-2013, koszty zakupu upominków i nagród nie mogą przekroczyć 15 000 zł w każdym roku realizacji operacji.
2.	Kto może przyjechać na podpisanie Aneksu do Umowy w ramach działania „Funkcjonowanie lokalnej grupy działania, nabywanie umiejętności i aktywizacja” objętego PROW 2007-2013?	Na podpisanie Aneksu do Umowy w ramach działania „Funkcjonowanie lokalnej grupy działania, nabywanie umiejętności i aktywizacja” objętego PROW 2007-2013 mogą przyjechać wyłącznie osoby wskazane do reprezentowania LGD w Krajowym Rejestrze Sądowym.
Pomoc techniczna		
1.	Czy do faktur dołączonych do wniosku o płatność wystarczy przedstawić potwierdzenia zapłaty na kwotę netto?	Do faktur należy dołączyć potwierdzenia zapłaty w pełnej kwocie, czyli w kwocie brutto.
2.	Czy w przypadku, gdy zaszły zmiany w sposobie reprezentowania beneficjenta w stosunku do danych zawartych w podpisanej umowie, konieczne jest załączenie upoważnienia lub pełnomocnictwa dla reprezentanta?	Tak, w opisanej sytuacji niezbędne jest załączenie upoważnienia lub pełnomocnictwa dla reprezentanta.
3.	Czy w przypadku udokumentowania poniesionych kosztów notami księgowymi, załączona dokumentacja źródłowa powinna zostać opieczetowana stemplem „Przedstawiono do refundacji...”, czy też wystarczające będzie poświadczenie dokumentacji „za zgodność z oryginałem”?	Wystarczy ostemplować treścią „za zgodność z oryginałem”.
4.	Do jakich wniosków należy przedłożyć, aktualne na dzień składania wniosku o płatność, zaświadczenia z US i ZUS?	Do wniosków dotyczących kosztów wynagrodzeń, umów zleceń, nagród pieniężnych (od których odprowadzany jest podatek).
5.	Czy beneficjent Pomocy Technicznej PROW 2007-2013 może wycofać wniosek o płatność?	Beneficjent może wycofać wniosek z opiniowania w całości lub części poprzez złożenie pisemnej prośby o wycofanie wniosku z oceny w terminie do dnia powiadomienia przez ARiMR o zamiarze przeprowadzenia kontroli na miejscu lub do dnia

		poinformowania o stwierdzonej nieprawidłowości.
6.	W jakim przypadku do faktury/rachunku opłaconego gotówką nie wymaga się dołączenia potwierżeń zapłaty?	Do dokumentu (rachunku, faktury) opłaconego gotówką nie dostarcza się dodatkowych dowodów zapłaty, jeżeli forma płatności została określona jako „gotówka” i terminem płatności jest dzień wystawienia faktury/rachunku oraz na ww. dokumencie zamieszczona jest informacja „zapłacono”.
7.	Jaki jest ostateczny termin złożenia wniosku o płatność w przypadku, gdy zgodnie z zapisami umowy przypada on na dzień ustawowo wolny od pracy?	Jeżeli ostateczny termin złożenia wniosku o płatność przypada na dzień ustawowo wolny od pracy, wniosek należy złożyć najpóźniej pierwszego dnia roboczego następującego po dniu wolnym od pracy. Zasada ta nie dotyczy sytuacji, w której ostateczny termin na złożenie wniosku o płatność upływa w sobotę.
8.	Czy w przypadku zrealizowania poszczególnych pozycji zakresu rzeczowego w ilości wyższej niż 10% w stosunku do zapisów umowy (załącznik), przy jednoczesnym nieprzekroczeniu kwoty umowy, ARiMR zrefunduje pełny zakres przedstawiony do refundacji?	Nie. Wymagane jest sporządzenie aneksu do umowy.
9.	Czy do każdego składanego wniosku, dotyczącego refundacji wynagrodzeń, należy dołączać zakresy czynności pracowników?	Tak.
10.	Czy po złożeniu wniosku o przyznanie pomocy technicznej można go zmienić?	Tak, można. Jeżeli przed datą potwierdzającą dokonanie oceny wniosku przez ARiMR wnioskodawca zauważy konieczność dokonania zmiany we wniosku (np. w poszczególnych kategoriach kosztów) ma wówczas możliwość złożenia jednej zmiany do wniosku. Zmiana do wniosku nie może powodować zmiany celów operacji oraz zwiększenia wnioskowanej kwoty.
11.	Czy można aneksować umowę przyznania pomocy technicznej?	Tak można, najpóźniej w terminie na złożenie wniosku o płatność. Aneks do umowy wymagany jest między innymi w przypadku: <ul style="list-style-type: none"> • Zmian w każdej pozycji kosztów kwalifikowanych poniesionych w wysokości lub ilości wyższej niż 10 % w stosunku do wartości lub ilości określonej w zatwierdzonym przez ARiMR Zestawieniu rzeczowo-finansowym. • Zmian w zakresie rzeczowym operacji. • Zmian w wysokości kosztów kwalifikowanych realizowanej operacji w wyniku przeprowadzonego postępowania o udzielenie zamówienia publicznego. • Zmian terminu realizacji operacji lub etapów operacji. • Zmian terminu złożenia wniosku o płatność.
12.	Czy można wycofać wniosek o przyznanie pomocy technicznej?	Tak można. Jeżeli wnioskodawca zamierza wycofać wniosek całkowicie lub częściowo, informuje ARiMR na piśmie o rezygnacji z ubiegania się o pomoc. Wniosek można wycofać do momentu poinformowania przez ARiMR o stwierdzonych nieprawidłowościach. Wycofanie sprawia, że wnioskodawca znajduje się w sytuacji jak sprzed złożenia wniosku lub jego części.
13.	Czy jeden wniosek o przyznanie pomocy technicznej można złożyć w ramach różnych schematów pomocowych?	Wymagane jest, aby jeden wniosek sporządzany był w ramach jednego ze schematów, ze względu na konieczność monitorowania wydatkowania środków finansowych.
14.	Czy w przypadku, gdy w ramach operacji były przeprowadzane akcje informacyjno-promocyjne (reklama, ulotka, zdjęcia, itp.), to na wydanych	Beneficjent ma obowiązek informowania i rozpowszechniania informacji o pomocy technicznej z EFRROW (Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich). W związku z tym, każde działanie informacyjne lub promocyjne realizowane w ramach PROW 2007-2013, np. materiały informacyjne i promocyjne (publikacje, materiały promocyjne.

	publikacjach powinno znajdować się logo PROW 2007-2013?	audycje radiowe, telewizyjne, materiały multimedialne, itp.) muszą zawierać odpowiednie logotypy oraz informacje o współfinansowaniu operacji. Szczegółowe dane, co powinno znaleźć się na ww. materiałach zostały określone w Księdze wizualizacji znaku Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 -2013, która jest dostępna na stronie internetowej: www.minrol.gov.pl .
--	---	---

